

ბრძოლა

ყოველთვიური ორგანო საქ. სოც.-დემ. : «LA LUTTE» — Revue mensuelle du
მუშ. პარტ. სახლავარგარეთელ მიუტოხო : Parti Social-Démocrate Ouvr. de Géorgie.

ფასი 3 ფრ. | პარიზი, სექტემბერი 1926. N° 15. Paris, Septembre 1926. [Prix 3 Fr.

1725
1926

ს ა ბ ჯ ო თ ა ე კ ო ნ ო მ ი ე ა .

რუსეთის კომუნისტური პარტიის ც.კ. თავის ცნობილ პარტიულ რეზოლიუციასთან ერთად გამოიტანა ეკონომიური რეზოლიუციაც, არანაკლები საყურადღებო და საგულისხმიერო, ვინემ პირველი. მართალია ამ ახალ დოკუმენტში ახალი თითქმის არაფერია, ეს ძველი ამბების ხელახალი გამოცემაა, მარა გამოცემა ახალ პირობაში და ახალი დანიშნულებით. ც.კ. მიზანია ოპოზიციას წაართვას ეკონომიური საფუძველი, გამოასწოროს იდეური რყევის ნიადაგი და მით პარტიული მთლიანობა დაიცვას. თუკი შარშან პურის კამპანიის ჩაფლავებამ დაბადა პარტიული განხეთქილება. წელს ამავე კამპანიის გამარჯვება ბოლოს მოუღებს ამ განხეთქილებას—აი ის უკანასკნელი ხავსი, რომელსაც ც.კ. ებლაუჭება.

საბჭოთა ეკონომიკა უეჭველია მთავარი მიზეზია ოპოზიციის გაჩენის და საერთო უკმაყოფილების. შეიძლება კი მისი რეფორმა, მისი დამაკმაყოფილებელ ფორმად გადაქცევა?

გავშინჯოთ.

ც.კ. რეზოლიუცია უტრიალებს ერთ ძირითად საკითხს ყოველნაირი ეკონომიკისა—ეს არის საქონლის ფასები (იხვესტია № 69). ფასებში იხატება საბოლოოთ საწარმოვო მდგომარეობა და მისი ღირსება-ნაკლულევანება. ბურჟუაზიულ საზოგადოებაში ფასები ნივთზე წესდება. ასე ვთქვათ. თავის თავით, კონკურენციის საშუალებით. საბჭოთა საზოგადოებაში, სადაც მრეწველობა სახელმწიფო მონოპოლიაა, ფასების საკითხი სახელმწიფოს საკითხია და მისი სოციალურ ძალთა თამაშზე მიგდება დაუშვებელია. ამიტომ ფასების მოწესრიგება და რეგლამენტაცია სახელმწიფო აპარატების კომპეტენციაა. თუ სამრეწველო საქონელი ასეთ ჩარჩოშია ჩაყენებული, სამაგიეროთ სამეურნეო საქონელი ამ ჩარჩოდან თავისუფალია, მისი პატრონი მას თავის სურვილისამებრ ანადღებს და მით თავის, სახელმწიფოზე დამოუკიდებელ ინტერესებს ემსახურება. ორი საქონელი, ორი ინტერესი ერთი მეორეს ზედება. აი აქ ერევა ხელისუფლება და ცდილობს თავისუფალი საქონელიც თავის რეგლამენტაციას დაუმორჩილოს, მასზედაც თავისი ფასების პოლიტიკა გაავრცელოს. ც.კ. რეზოლიუციაც სწორეთ ამ საგანს ეხება. ცხადია, ფასების საკითხი საბჭოთა არსებობის საკითხია. მისი სიცოცხლის და ხანგრძლივობის ბერკეტია. რატომ? შეუძლია მას სხვანაირათ მოიქცეს, თავის არსებობის სხვა რაიმე წყარო გამოიხანს? არა, არ შეუძლია.

ფასების პოლიტიკა წარმოების პოლიტიკის გამოხატულებაა; საქონლის დამზადების წესი წინასწარ საზღვრავს მის ფასებსაც. ამიტომ თუ გვინდა გავიგოთ საბჭოთა ეკონომიკის არსება, უნდა გავიგოთ მისი საქონელი.

1. საბჭოთა საქონელი.

საბჭოთა და ბურჟუაზიული წყობილება ავებულია საერთო ძირითად ეკონომიკაზე—ორივე ამზადებს საქონელს, ამ კაპიტალისტური ურთიერთობის მთავარ ნიშ-

ნაბლიც თვისებას. ამ მხრივ, მათ შორის არავითარი განსხვავება არ არის. ორივე კაპიტალისტურ სისტემაში მოქცეული და მის საფუძველზე აგებული. განსხვავება იწყება შემდეგ. ბურჟუაზია კაპიტალისტურ საქონელს ამზადებს კაპიტალისტურათ, თანახმად საქონლის წარმოების ეკონომიურ კანონებისა, ხოლო საბჭოები ამავე საქონელს ამზადებენ ანტიკაპიტალისტურათ, წინააღმდეგ მისი ეკონომიური კანონებისა. ამ წესით დამუშავებული ნივთი შემდეგ გააქვთ კაპიტალისტურ ბაზარზე გასაყიდად. ე. ი. საბჭოთა ეკონომიკის პირველი (საქონელი) და უკანასკნელი (ბაზარი) რგოლი ბურჟუაზიულია, ხოლო შუა რგოლი, დამზადების პროცესი, თავისებურია. და აი აქ მარხია მთელი კვანძი საბჭოთა წყობილების შეუძლებლობის და მისი აუცილებლად დაქცევის.

განვიხილოთ საქონლის დამზადების პროცესი.

წარმოებისათვის პირველყოფისა საჭიროა კაპიტალი. საიდან მოდის ის და რა ზომით? ბურჟუაზიულ საზოგადოებაში ამ კითხვის გადაწყვეტია კონკურენცია. კაპიტალი ტოვებს წასაგებ წარმოებას და მიდის მომგებიანში. ხოლო რომელი წასაგებია და რომელი მოსაგები ამას უჩვენებს ბაზარი, სოციალურ ძალთა ერთმანერთთან შეჯიბრება. კაპიტალის ასეთ მისვლა-მოსვლას გეოგრაფიული საზღვარი არ აქვს. ის ხდება როგორც ნაციონალურ ისე ინტერნაციონალური ფარგალში. კაპიტალი უაღრესათ ინტერნაციონალურია.

საიდან ლებულობენ საბჭოები კაპიტალს? ინტერნაციონალური კაპიტალი იქ არ მიდის, ვინაიდან ის არ შემოდის ამ კაპიტალის საწარმოვო სისტემაში. მაშასადამე, კაპიტალის მთავარ ბაზას ის მოწყვეტილია და იძულებულია ის ეძიოს თავის ნაციონალურ ფარგლებში. საბჭოთა კაპიტალი უაღრესათ ნაციონალურია. მარა ვინაიდან აქ კაპიტალისტური სისტემა არ არის, ცხადია იქ არც კაპიტალია. ე. ი. არ არის ის კლასი, რომელიც ამ ქონებას აგროვებს და წარმოებაში აბანდებს. მართველობა იძულებულია დაეყრდნოს წვრილ ბურჟუაზიას, მოხელეთ. გლეხთ, მეშინებს—ერთი სიტყვით წვრილ. საშინაოდ სახმარ ქონების მეპატრონეთ. ამთგან ფულის ამოღება შეიძლება ორი გზით—გადასახადებით და სესხით. საბჭოთა მთავრობაც ამ ორ ზომას მიმართავს—ერთია იძულებითი, მეორე სანახევროდ იძულებითი, რადგანაც მოხელეთ აიძულებს სახელმწიფო. თამსუქები იყიდონ. არც გლეხი ანადებს მას ნებაყოფლობით. ამნაირათ, საბჭოთა მსხვილი მრეწველობა დაყრდნობილია წვრილ კაპიტალზე, ე. ი. მას შესაფერი კაპიტალი არ აქვს და თავს იქცევს ძველი რეჟიმიდან დატოვებულ და დაცვეთილი კაპიტალით. რაკოვსკის სიტყვით, საბჭოთა ბიუჯეტი «სიმშილის ბიუჯეტია» და ამით რასაკვირველია მრეწველობა ვერ აღორძინდება. მისივე სიტყვით, მთელი ხალხის შემოსავალი 15 მილიარდიდან დაეცა 4 მილიარდამდე, კაპიტალის რაოდენობა 54 მილიარდიდან 36 მილიარდამდე და სხ. *)

ამნაირათ, საბჭოთა მრეწველობა, გამორიცხული მსოფლიო კაპიტალისაგან, იკვებება იმ გრომებით, რომელსაც ის პოლიციის საშუალებით გადატაკებული ხალხისაგან იღებს. შარშანდელი ბიუჯეტიდან მას მიეცა სუბსიდიათ 160 მილიონი მან. ხოლო ახალი ბიუჯეტით განზრახულია მიეცეს 300 მილიონი. როგორ ნაწილდება ეს მისი პატარა კაპიტალი სხვადასხვა დარგს შორის? რაკი კონკურენცია არ იძლევა საამისო ცნობებს; დარჩა კანცელარია, სადაც ითხზება ათასნაირი პროექტები და ნაწილდება თანხები პროტექციის და ბრმა ვარაუდის საშუალებით. ტრესტი დაადგენს—დამზადდეს განსაზღვრული რიცხვი საქონლისა. ეს რიოდენობა დამოკიდებულია არა ბაზრის მოთხოვნილებაზე, არამედ მის საწარმოვო საშუალებაზე. იმაზე თუ რამდენი თანხა გამოგლიჯა მთავრობის მულე ბიუჯეტს და მთავრობის ბანკებს. შეიძლება ამ ბედნიერი ტრესტის საქონელი არავის უნდა, ან მისი მოთხოვნილება მცირეა, ის მაინც განაგრძობს მუშაობას, ხოლო მეორე ტრესტი, რომელიც ასეთი ბედნიერი ვერ გამოდგა, ხოლო მის საქონელზე დიდი მოთხოვნილებაა, არ მუშაობს ან მცირედათ მუშაობს.

*) რაკოვსკის ეს ცნობები დაიბეჭდა გაზეთებში.

როგორც ხედავთ, საბჭოთა ეკონომიკაში გაცილებით მეტი ქაოსია, ვინემ ბურჟუაზიულში. იქ, როგორც იტყვიან, ძალი პატრონს ვეღარ სცნობს მიუხედავად უთვისაღი სტატისტიკებისა და მათი დაუსრულებელი გამოთვლისა. აქ კაპიტალი, როგორც საზოგადო საწარმოვო ძალა, არ არსებობს, სხვილი ინდუსტრია შესაფერ საფუძველს მოკლებულია. და თუ მაინც წვრილბურჟუაზიულ საფეხურზე სხვილი მრეწველობა ბოვინობს ამის მიხეზნია ერთი მეტათ საყურადღებო გარემოება—მუშის უსაზღვრო ექსპლოატაცია და მისთვის ყოველნაირი უფლებების წართმევა.

და მართლაც, რაკი კაპიტალი არ არის, ხოლო მრეწველობა კი სახელმწიფოს ეკირება—აქედან ერთათ ერთი გამოსავალია—დაეყრდნოს მოძრავ კაპიტალს, ე. ი. ადამიანის შრომას. ეს მით უფრო ადვილია, რომ ეს ძალა რუსეთში ბევრი მოიპოვება და მისი მოხმარა მართველობის პოლიციური სისტემით გააღვილებულია. მუდმივი კაპიტალი, ე. ი. ტენიკური საშუალებები დაცემულია, მოძრავი კაპიტალი, ადამიანის ძალდონე, წინ წამოწეულია. ბურჟუაზიულ საზოგადოებაში, როგორც იცით, ეს დამოკიდებულება უკუღმაა, იქ წარმოების მთავარი სიმძიმე გადატანილია მუდმივი კაპიტალზე, ხოლო მცირე—სამუშაო ძალაზე. საბჭოთა კავშირი ამ დარგშია დაუბრუნდა პრიმიტიულ კაპიტალიზმს, როცა მანქანის ალაგი ადამიანს ეკირა. აქედან გამომდინარეობს ორი დიდი შედსგი—საქონლის სიძვირე და სიცოტავე.

საქონლის ღირებულება განიზომება მათში ჩადებული სამუშაო ძალის რაოდენობით, ხოლო ეს კი იზომება დროთი. რაკი საბჭოთა საქონლის დამზადების სიმძიმე ადამიანის ძალაზეა გადატანილი, ცხადია მასში გაცილებით მეტი სამუშაო ძალაა ჩადებული, ვინემ იმ საქონელში, რომლის დამზადების სიმძიმე ტენიკაზეა აგებული. ავიღოთ მაგ. განსაზღვრული რაოდენობა საქონლისა. თუ მის დამუშავებას საბჭოთა ფაბრიკაში ეკირება ოცი მუშის და ათი ტენიკური ძალა, ევროპიულ ფაბრიკებში კი პირიქითაა—ის მუშავდება ათი მუშის ძალით და ოცი ტენიკურის. მასასადამე საბჭოთა საქონელი ორჯერ უფრო ძვირია ვინემ ევროპის. მეორე მხრით, რუსის ოცი მუშა აკეთებს ერთ რაოდენობას საქონლისას, ევროპის მუშა კი ორჯერ მეტს. აქ არის საქონლის სიმრავლე და სიიაფე. იქ კი საქონლის ნაკლებობა და სიძვირე. ეს კიდევ ცოტაა: საქონლის ღირებულებას ქმნის არა ყოველნაირი შიგ ჩადებული შრომა, არამედ შრომის ის რაოდენობა, რომელიც აუცილებლათ საჭირია ამ ნაწარმოების გაკეთებისათვის. თუ ერთ წყვილ წულას ერთი ერთ დღეს შეკერავს, ხოლო მეორე ნახევარ დღეს, მისი ღირებულება ისაზღვრება უკანასკნელი რაოდენობით და არა პირველით. ბურჟუაზიულ საზოგადოებაში ამ ამბავს ტყობილობენ კონკურენციის საშუალებით: თუ ერთ დარგში რომელიმე მწარმოებელმა შესძლო საწარმოვო ძალის განვითარება, ახალი ტენიკური გაუმჯობესობის შემოღება და მით სამუშაო ძალის რაოდენობის დაკლება, ის უშვებს საქონელს უფრო იაფათ და მით იძულებულ ყოფს მის კონკურენტს ან გაკოტრდეს ან საწარმოვო ძალა გაამრავლოს. კონკურენცია ხდება საწარმოვო ძალის ერთ-ერთ მამოძრავებელ და განმავითარებელ ღერძათ.

89906

მარქსი სწერს: «საჭირია ხაზი გაესვას იმას, რომ ღირებულებას საზღვრავს არა ის დრო, რომლის განმავლობაში ნივთი კეთდება, არამედ ის უმცირესი დრო (მინიმუმი), რომელიც საჭირია მისი გაკეთებისათვის. ხოლო ეს მინიმუმი ცხადდება კონკურენციით. წარმოიდგინეთ ერთ წუთს, რომ კონკურენცია არ არის, მასასადამე არ არის ის საშუალება, რომლითაც ვტყობილობთ შრომის მინიმუმს დასამუშავებლათ აუცილებელს. რა მოხდება მაშინ? ამ შემთხვევაში საკმარისია დახარჯოთ ექვსი სათი ნივთის დასამზადებლათ, რომ, პრუდონის თეორიით, უფლება გქონდეს მოითხოვოთ ექვსჯერ მეტი სამაგიერო, ვინემ ის, ვინც ამავე ნივთის დასამზადებლათ დახარჯა მხოლოდ ერთი სათი» («ფილოსოფიის სილატაკე»).

ერთი სიტყვით, დღეს, საქონლის წარმოების ხანაში, ერთათ ერთი კონკურენცია ქმნის იმ სოციალურ ურთიერთობას, რომლის საშუალებით თანდათან ვითარდება საწარმოვო ძალა, მრავლდება და იაფდება საქონელი და მზადდება ნიადაგი სოციალისტური საზოგადოების დასამყარებლათ.

საბჭოთა კავშირში მთელი ეს პროცესი შებრუნებულია. რაკი საბჭოთა მრეწველობის ფარგალში კონკურენცია არ არის, მთელი მსხვილი ინდუსტრია და ალემ-ციემობა მთავრობის მონოპოლიაა და არავითარ შეჯიბრებას ამ დარგებში არ უშვებს. რანაირათ შეუძლიათ გაიგონ საქონლის დამზადების აუცილებელი დროის რაოდენობა? შეიძლება ერთი არშინი ჩითი ითხოვს ერთ საათს, შეიძლება ნახევარს. ვინ არის ამის მსაჯული? მსაჯულია ტრესტის დირექცია, უყვევლია, მარა მას არავითარი მასალა ამ საკითხის გამოსარკვევათ არ აქვს, გარდა ერთისა—ის გამოიანარშებს თავის ხარჯებს და აქედან საქონლის ღირებულებას დაასკვნის. აქ ხდება ის, რასაც მარქსი ამბობს. რაკი მას ექვსი საათი დაეხარჯა ნიეთის გასაკეთებლათ, ითხოვს ექვსჯერ მეტ სამაგიეროს, თუნდაც ამ ნიეთის დასამზადებლათ საჭირო იყოს ერთი საათი. ე. ი. ის, როგორც მონოპოლისტი, საზოგადოებას ართმევს ხუთ საათს მუქათათ თავის მცონარეობის სადიდებლათ. აქ მომსპარია ყოველნაირი ეკონომიური სტიმილი საწარმოვო ძალის განვითარების, შრომის განაყოფიერების და გამრავლების. ტრესტი, მოკლებული კონკურენციას, არ არის იძულებული რაიმე ახალი გაუმჯობესებანი შემოიღოს წარმოებაში, ვინაიდან უამისოთაც იოლათ მიდის. მართალია, მას მცირე კონკურენციას უწევს კუსტარი, წვრილი მწარმოებელი, მარა ამის წამალი ხელთ აქვს—პოლიცია და სავადასახადო პოლიტიკა. მონოპოლიას ცავს მთელი სახელმწიფო, კონკურენციას ებრძვის ყველა აპარატი.

ამკარაა, საბჭოთა საწარმოვო პირობები არის ერთათ-ერთი მიზეზი საბჭოთა საწარმოვო ძალის განაივების, საქონლის სიცოტავის, სიგლახის და სიძვირის, შრომის ნაყოფიერების დაცემის—ერთი სიტყვით პრიმიტიულ კაპიტალიზმისსაკენ დაბრუნების. ესმისთ ეს ბოლშევიკებს? ესმისთ, რასაკვირველია. აი რას სწერს «პრავდა»: «უცხოეთის კაპიტალის უქონლობა, რომელიც მთავარ როლს თამაშობდა მეფის დროის მრეწველობაში, შეიძლება ანახლაურებულ იქნას მხოლოდ შინაგანი დაგროვების ზრდით, პირველ რიგში მომჭირნობით და შრომის ნაყოფიერების ზრდით. მაგრამ ჩვენი მიღწევანი ამ დარგში უმინშენელა» (16 აგვისტოს ნომერი). ე. ი. არც უცხო კაპიტალი, არც შინაგანი—აი ბოლშევიკების გულახდილი აღსარება. მაგრამ ამ მოვლენის მთავარი მიზეზი მათთვის დღევანდლამდე დაფარულია. მათი აზრით ეს აიხსნება «დაუზოგველობით» და «აპარატის ბიუროკრატიული დამახინჯებით». რასაკვირველია ყველა ეს ნაკლი არსებობს და არ შეიძლება არ არსებობდეს იქ, სადაც ყოველნაირი თავისუფლება გაუქმებულია. მოხელეთა ქურდობა და ავკაცობა ადიდებს საქონლის ხარჯებს და მის ფასს ზრდის. მაგრამ ამ წარმავალი მოვლენით სრულიად არ აიხსნება ძირითადი უკუღმართობა. ის უკანასკნელთან შედარებით მცირემნიშვნელოვანია და არავითარ გადამჭრელ როლს არ თამაშობს საბჭოთა ეკონომიკაში. ბოროტების სათავეა სამრეწველო მონოპოლია, ე. ი. ის, რაც შეადგენს საბჭოთა წყობილების არსებას, მის სულს და გულს. როგორ გადაბრუნებულათ აქვთ წარმოდგენილი მთელი თანამედროვე ეკონომიკა ბოლშევიკებს, სჩანს იმათი დღევანდელი ლიდერის ბუხარინის სიტყვიდან, წარმოთქმული პეტროგრადში. 28 ივლისს ოპოზიციის წინააღმდეგ. ის ამბობს:

«ჩვენ კი არსებითათ ხელში გვაქვს მთელი სხვილი მრეწველობა, ჩვენ ხელთა გვაქვს სახელმწიფოზე მონოპოლია, ყველაფერი ძირითადი და მთავარი ჩვენ ხელშია; თუ ჩვენ ასეთ პირობებში არ ვაიძულებთ ჩვენი მრეწველობის ხელმძღვანელთ გააიფონ ნაწარმოები, წასწიონ იგი წინ და გააუმჯობესონ, მაშინ ჩვენ დავდებთ გაბრუნის საშიშროების წინაშე. იმის ნაცვლათ, რაც კაპიტალისტურ საზოგადოებაში კონკურენციით კეთდება და რაც ჩვენ არა გვაქვს (თუ გვაქვს ძალიან მცირე რაოდენობით), ჩვენ უნდა მივმართოთ შეგნებულ პოლიტიკას, მასების მოთხოვნილებიდან გამომდინარე პოლიტიკას, რომელიც გვიკარნახებს: აწარმოვე უკეთესათ, აწარმოვე უფრო იაფათ, გამოიტანე უკეთესი საქონელი, გამოიტანე უფრო იაფი საქონელი» («კომუნისტი № 180).

როგორც ხედავთ, აქ ეკონომიური კანონები, კანონები საქონლის მეურნეობის, გაუქმებულია და მის ალაგას წამოყენებულია «შეგნება», სურვილი, ბრძანება—ერთი

სიტყვით «კეთილი განზრახვები». ეს უებარი «მარქსისტი» ლაპარაკობს წმინდა ანტი-მარქსისტული ენით. როგორ შეიძლება კაპიტალისტური წარმოების ნიადაგზე მთავრობამ აწარმოვოს ასეთი «სამართლიანი» საქონლის პოლიტიკა, დეკრეტებით შეუთანხმოს საქონლის შეძლევა და მისი მოთხოვნილება, დაამყაროს მათ შორის «ქეშმარიტი პროპორცია»?

ამაზე მარქსი ასეთ პასუხს იძლევა:

«რა რჩება ამ «პროპორციონალური ურთიერთობისაგან»? არაფერი. გარდა პატიოსანი კაცის სურვილისა—საქონელი გაკეთდეს ისეთ პროპორციაში, რომ ის იყიდებოდეს პატიოსანი ფასით. ყოველ დროში კეთილი ბურჟუა და ფილანტროპი ეკონომისტები გამოთქვამდნენ ასეთ გულბურჯილო განზრახვებს». ერთი მთვანი სწერს: «ყველა ერთა შინჯა სხვადასხვა დროს სხვადასხვა რეგლამენტებით და კომერციული შევიწროებით განახორციელონ რამოდენიმე ეს კანონი პროპორციონალობისა: მარა ადამიანის ბუნებაში ჩაქსოვილ ეგოიზმმა დაანგრია მთელი ეს გაწესრიგებული რეჟიმი. წარმოება პროპორციონალური—ეს ეკონომიური მეცნიერების სრული ქეშმარიტების განხორციელებაა» (იქ.).

ბუხარინიც, როგორც ერთი ამ კეთილ ფილანტროპთაგანი, რომელსაც სურს გააბედნიერეს რუსის ხალხი, ითხოვს ხალხის მოთხოვნილებას და მრეწველობის შორის მკაცრი პროპორციის დაცვას.

«ეს შეიძლებოდა, განაგრძობს მარქსი, მხოლოდ იმ დროს, როცა წარმოების საშუალებანი საზღვარ დადებული იყო. როცა გაცვლა ხდებოდა მეტათ ვიწრო ფარგლებში. დიდი ინდუსტრიის დაბადებით ეს სამართლიანი პროპორცია შეწყდა და წარმოება იძულებულია აუცილებლათ იაროს შეუჩერებელი და ცეკმიდან აღორძინებისაკენ, დეპრესიით, კრიზისით, შეჩერებით ახალ აყვავებისკენ და ასე ბოლომდე. ყველა ის, ვისაც სისმინდივით, სურს დაუბრუნდეს სამართლიან პროპორციას წარმოებაში და ამასთანავე თანამედროვე საზოგადოების ბაზას ინახვენ, რეაქციონერებია, ვინაიდან ისინი იძულებულნი არიან, ლოლიკაში თუ სურთ დარჩენ, მოაბრუნონ ძველი დროის დანარჩენი ეკონომიური პირობებიც» (იქ.).

რუსეთის ბოლშევიკებმა ეს მარქსის მიერ ნავარაუდები უკან დახვევა საეხებით განახორციელეს. ბურჟუაზიული საქონელი ნიშნავს საწარმოვო ძალის აღორძინებას, სიაფეს და სიმრავლეს. საბჭოთა საქონელი კი გამოხატულებაა საწარმოვო ძალის დაცემის, სიძვირის და სიცოცხლის. ერთია თანამედროვე მოვლენა, მეორე კი ძველისძველი, პრიმიტიულ-კაპიტალისტური მეურნეობა. დღევანდელი ევროპა იშვა სწორეთ ამ მეურნეობის დარღვევით, ე. ი. დარღვევით იმ მდგომარეობის როცა სახელმწიფო კანონებით, ბრძანებებით და ნიხრებით შეკრული იყო წარმოება და მას გასაქანს არ აძლევდა. რუსეთის დღის წესრიგში დგას იგივე ამოცანა. ბურჟუაზიული რევოლიუცია მისი გარდაუვალი ეტაპია...

ამგვართ, საბჭოთა საქონლის მატერიალური საფუძველი დიდათ ჩამოუვარდება თანამედროვე საწარმოვო საფუძველს. საქონელი მზადდება არა საქონლის პირობებში და თან ატარებს ყველა თავის უარყოფით თვისებებს. ასეთსავე პირობებშია ჩაყენებული ცოცხალი საქონელიც, პროლეტარის სამუშაო ძალდონე, რომელიც აქაც ისე იყიდება, როგორც ყოველგან, მარა მის ღირებულებას არ აქვს არავითარი ობიექტიური საზომი. საიდან იცის საბჭოთა მუშამ ან მისმა დამქირავებელ ზელისუფლებამ, რა ღირს მუშა საათში ან დღეში? ევროპაში ამ საკითხს სწვევტს ეკონომიური კონკურენცია და კლასთა ბრძოლა. რუსეთში ეს ორივე გაუქმებულია. კლასები არსებობენ, მარა «მადლობა ღმერთს აღარ იბრძვიან», მუშის დამქირავებელთა შორის მოცილეობა მოსპობილია. დარჩა მხოლოდ კონკურენცია მუშათა შორის, რაც იძლევა საშუალებას შრომის უსაზღვრო ექსპლოატაციისას. ამას წინეთ ბ. პროკოპოვიჩმა გამოაცხადა, რომ საბჭოთა მუშა მეტს იღებს, ვინემ აკეთებს. ეს უბრალო ბუხალტერიული ანგარიშია, ბოლშევიკების კომერციული დავთრებისაგან ამოღებული. რაკი მთელი მრეწველობა საზარალოა, რაკი ის სახელ-

მწიფო სუბსიდიებით სულდგმულობს. აშკარაა მუშის შრომაც საზარალოა. ისე როგორც ინჟინერის, ტექნიკური პერსონალის და სხვების. გამოდის, რომ მუშა ცხოვრობს საზოგადოების ხარჯზე. მაგრამ საკმარისია ჩაუყვირდეთ ამ საკითხს, რომ სურათი საესებით გამოიკვალოს. პირველ ყოვლისა, როგორ ხდება რომ რუსის მუშა, ევროპის მრეწველობაში ჩაბმული, უქმნის სიმდიდრეს ხაზეინს, ხოლო რუსეთში კი მას «ზარალი» მოაქვს? ამის მთავარი მიზეზია არა მუშა, არამედ ის ტექნიკური მოწყობილება, რომლითაც მუშა მუშაობს აქა და იქ. ე. ი. საკითხს სწვევტს საწარმოვო ძალთა მდგომარეობა, თქვენ რომ მუშა დაიქირაოთ და მას სიზიფის სამუშაო დააქისროთ, ეს რა მისი ბრალია, ის ხომ ხარჯავს თავის ძალღონეს, რისთვისაც გასამრჯელო უნდა მიიღოს. დებულობს კი საბჭოთა მუშა თავის დახარჯულ შრომის შესაფერ ღირებულებას? რასაკვირველია არა; და ეს იმიტომ რომ კაცმა არ იცის ამ ღირებულების რაოდენობა. მუშამ იცის რა უჯდება მას ცხოვრება და აყენებს თავის მინიმუმს. მეორე მხრით თავის ანგარიშს აკეთებს დამჭირავებელი, სახელმწიფო—ხაზეინი. ეს ანგარიში დაფუძნებულია არა მუშის ანგარიშებზე, არამედ წარმოების მდგომარეობაზე. და ვინაიდან მისი წარმოება ზარალს იძლევა—მისი ანგარიშიც—მუშის მოთხოვნილებას ეპირდაპირება. აქედან მუშისათვის ერთთ-ერთი გამოსავალია: ბრძოლა. გაფიცვა, ძალის დატანება პატრონისათვის. ამ შემთხვევაში უკანასკნელი გაინძრევა და საწარმოვო ძალის გაზრდით, ახალი ტექნიკური ხელსაწყოს შემოღებით შრომის ნაყოფიერებას გაზრდის. ე. ი. პროლეტარიატის თავისუფალი ბრძოლა შეიქნება სტიმული საწარმოვო ძალთა განვითარების, როგორც ეს ყოველგან ხდება. მარა აი აქ, ამ ბრძოლის თავიდან ასაშორებლათ ამუშავებულია მთელი რიგი აპარატების—კომუნისტური პარტია, პროფესიანალური ორგანიზაცია. პოლიცია—მთელი სახელმწიფო და მუშას აიძულებენ დაემორჩილოს შეძლეულ ხელფასს. შეთხზულია შესაფერი მოძღვრებაც მუშის მოსატყუებლათ. სახელმწიფო მუშებისაა, ქადაგობენ ეს დაქირავებული ხროვა, ზარალი უნდა აიტანოს მუშა-ხაზეინმა, რომელი პატრონი ებრძვის თავის თავს და სხვა. ჩვენნი მრეწველობა არის მუშათა კლასის მრეწველობა ბიუროკრატიული ნაკლუფეგანობით». აცხადებს ბუხარინი თავის ზემოთ დასახელებულ სიტყვაში. ამის შედეგია მუშის უკიდურესი გაყვლევა, რომლის მსგავსი არსად, არც ერთ ბურჟუაზიულ წარმოებაში არ შეიძლება იყოს.

ერთი მხრით, მუშის შრომა საბჭოთა წყალობით არ არის საზოგადო აუცილებელი შრომა, მაშასადამე მისი ღირებულების გამოანგარიშება შეუძლებელია, მეორე მხრით ის ხარჯავს აუარებელ ძალღონეს ამ საზოგადოებისათვის უსარგებლო შრომაზე და იღებს შემოძლეულ ლატაკ ხელფასს. მუშა და საზოგადოება ერთნაირათ იყვლიფება ხელისუფლების მიერ. მუშა შეიძლება იღებს მეტს, ვინემ აკეთებს, მარა ამასთანავე იღებს გაცილებით ნაკლებს, ვინემ ეხარჯება, მისი ხელფასი არავითარ პროპორციაში არ არის მის მიერ დახარჯულ ძალღონესთან. ის გაღატაკებულია, გადაშენების გზაზე დამდგარია. საკმარისია გაეცნოთ დონბასის, ურალის და სხვა რაიონების მუშათა მდგომარეობას ბლოშევიკური პრესიდან, რომ ეს ჭეშმარიტება ნათელ იქნას.

საბჭოთა ცოცხალი საქონელი, მუშის ძალღონე ჩაყენებულია ისეთსავე პირობაში, როგორიცაა მისი კვდარი საქონელი—ნივთი. რაკი მათი ნამდვილი ღირებულება დაფარულია. არც ერთი არ იცვლება შესაფერ ეკვივალენტზე, ორივე პატრონის ქეიფზეა დამოკიდებული და მის ბუხალტერიაზე. ეს უებარი «ბუხალტერია» ისე ჩინებულათ არის მოწყობილი, რომ მუშა არასოდეს თავის ღრთზე ხელფასს არ იღებს. ის მუდამ სახელმწიფოს კრედიტორია და ზმირათ იძულებულია გაფიცვებს და ძალადობას მიმართოს თავისი ნაოფლარი გროშების მისაღებათ. ხელისუფლება მუდამ პროლეტარიატიდან სესხულობს მოძრავ კაპიტალს სამუშაო ძალღონის სახით, რომლის წინაშე ის მუდმივ გაუსწორებელ ვალშია. ამ ორ-გვარ საქონელ შორის ერთი დიდი განსხვავებაა. მაშინ როდესაც მუშის ძალას არავითარი დამცველი არ ყავს, მის მაღალ ფასებში განაღდება არავითარი ორგანო არ ცდილობს, ნივთი კი გამოცხადებულ-

ლია სახელმწიფო დაცვის განსაკუთრებით საგნათ და მის დიდ ფასებში გასასხლელ
ლათ იღება საგანგებო ზომები.

რა ზომებია ეს?

2. საბჭოთა საქონლის გაცვლა.

და ასე, ამდენი დავიდარაბით და ჰაპანწყევით დამზადებული საქონელი ბო-
ლოსდაბოლოს გამოდის ბაზარზე გასაყიდათ. ის აქ უცებ ვარდება ბურჟუაზიულ ურ-
თიერთობაში, სადაც უნდა მოხდეს მისთვის ფარისი ახდა და მისი ღირებულების
გამოაშვარაგება. მაგრამ მისი საბაზრო ფასის მის ნამდვილ ღირებულებამდე დაყვანა
იქნებოდა მისი საშინელი კატასტროფა და მით მთელი საბჭოთა წარმოების დაქცევა.
საქონლის გასაღების პირობები ისაზღვრება მისი დამუშავების პირობებით. მათ შო-
რის წინააღმდეგობის დამქარებას ვერაერთად საქონელი ვერ აიტანს. რაკი კონკურენ-
ცია გამორიცხულია წარმოებიდან. ის უნდა იყოს გამორიცხული გაცვლიდანაც. უკა-
ნასკნელი პირველის აუცილებელი დასკვნაა.

და აი, საბჭოთა საქონელი გამოდის ბაზარზე არა მარტო, როგორც ბურჟუაზი-
ული საქონელი, არამედ ძველამოსილი ამალით. მას წინ მიუძღვის გეპეუ, უკან მის-
დევს ცესეუ. ციფრების უსტაბაში უყვირის პოლიციის უსტაბაში—ფრთხილათ, ეს
კოჟლი ბავშვი არსად ვადამიჩეხოვო! ვადაჩეხაკი მეტათ ადგილია; მას ყოველ მხრივ
მტერი ყავს ჩასაფრებული და არ ანებებს თვითნებურათ ნავარდობას. პირველი და
მთავარი მტერია რასაკვირველია უცხოეთის ბურჟუაზიული საქონელი. მათი ერთი
შეხვედრა თავდაყირა დაატრიალებს მთელ საბჭოთა ეკონომიკას და ესეც, რასაკვი-
რელია, ღებულად შესაფერ ზომებს. უკან ჩამორჩენილ ქვეყანაში ბაყებს ჩვეულე-
ბრივთ აქვს აღმზრდელობითი მნიშვნელობა, ე. ი. ის ავითარებს სუსტ წარმოებას და
ხდის მას ძველავრათ. საბჭოთა კავშირში ბაყები სულ წინააღმდეგ როლს თამაშობენ.
აქ ის იცავს დაცემულ წარმოებას, ასუსტებს საწარმოვო ძალას, აკნინებს მოწველო-
ბას და მის ნაყოფს. და თუ კიდევ საბჭოთა საქონელი მთლათ არ დაცემულა ამის ერთი
მიზეზთაგანია ის გასაშტერებელი უმაგალითო კოტრაბანდა, რასაც ადგილი აქვს საბ-
ჭოთა კავშირში და რის მსგავსი თანამედროვე სახელმწიფომ არ იცის. მაგ. ამიერ-
კავკასიაში, ბოლშევიკების ცნობით. მანუფაქტურის 40 პროც. უცხოეთიდან უბაყთ
შემოტანილია. მთავრობის მიერ მიღებული მკაცრი ზომები, აკრძალვითი ბაყები,
იწვევს მცხოვრებლებისაგან საწინააღმდეგო ზომებს—არა ლეგალურ ვაქრობას.
ბრძოლა ბურჟუაზიული საქონლისათვის ფართოთ წარმოებს მთელ რუხეთში.

ყოველ შემთხვევაში მთავრობამ თავისი აკრძალვითი ბაყებით თავიდან მოიშო-
რა კანონიერ ასპარეზზე მთავარი მტერი—უცხოეთის კონკურენცია. მაგრამ მას დარჩა
მეორე მტერი. უფრო მაგარი და მოუშორებელი—ეს არის შინაგანი მეტოქე, წვრილი
ბურჟუაზიული წარმოება. აქ კი ბრძოლა არც ისე ადვილია. ამ სფეროში ბოლშევი-
კებში ორი სული ტრიალებს—წვრილი ბურჟუაზიული და «კომუნისტური». ერთი
ხელით ის თავზე ხელს უსვამს და ეფერება წვრილ მწარმოებელს, ხოლო მეორე ხელით
ჯიბას უცალიერებს. ამას არც კი მალევენ. ბუხარინი ამბობს: «კერძო კაპიტალისაგან
ჩვენ უნდა მივიღოთ ყველაფერი, რის ალებასაც შეიძლება, მხოლოდ ის დარჩეს ცოც-
ხალი, რამდენათაც იგი გამოგვადგება შემდეგში საწვლათ» (იქ.). ეკონომიურ ენაზე
ეს ნიშნავს წვრილი კაპიტალის საწარმოვო ძალის ჩამოქვეითებას, მისი საქონლის
საბჭოთა საქონლისათვის დამსგავსებას. რა გზით ახორციელებს მთავრობა ამ ნიველი-
როვკას (დამდაბლებას)? რასაკვირელია, არა ეკონომიური კონკურენციით, არამედ
სახელმწიფო ზომებით. ეს ზომები ცნობილია: პოლიციური დევნა, კრედიტის დაქერა.
მკიმი გადასახადების დადება, საქონლის ნიხრების შემოღება, ნედლი მასალის არ მი-
ცემა. და სხ. და სხ. მაგრამ ვინაიდან ბოლშევიკების «სოციალისტურ სამოთხეში»
ყველაფერი იყიდება, წვრილი კაპიტალისტებიც ახერხებენ ქროთებით თავისი საქმე
განაგრძონ და სახელმწიფო საქონელს მცირედენი კონკურენცია გაუწიონ. მთელ
კავშირში კერძო საქონელი, რაგორც კი პირისპირ შეივლება საბჭოისას, გამოარვევ-
ბული გამოდის.

საბჭოთა საქონელს უცნავეთი ებრძვის კოტრაბანდით, რუსეთი ქრთამით. ე. ი. ბურჟუაზიული მოცილეობა წარმოებს არალეგალური გზით. ესეც რომ არ იყოს—საბჭოთა წარმოება მთლათ დაეცემოდა და მისი საქონელი საშუალო საუკუნეთა საქონელს დაემსგავსებოდა.

მოიშორა რა ასე «სახახლოთ» ორი მთავარი მტერი, საბჭოთა საქონელი მიადგა მესამეს, უკანასკნელ, მტერს. ერთობ მრავალრიცხოვან და ძნელათ დასაძლევს. ეს არის გლეხობა. აქ იწყება საბჭოთა სააღებ-მიცემო ჭაპანწყვეტა. მათი მთელი ეკონომიური პოლიტიკა ამჟამათ გლეხს უტრიალებს—მიყიდოს მას ძვირათ თავისი საქონელი და გამოართვას მას იაფათ მისი საქონელი. ამ ვაჭრობის მოგება განდებდა მრეწველობის ახალ კაპიტალათ. გლეხმა უნდა მისცეს საბჭოთა წარმოებას ის თანხა, რასაც ვერსად ვერ შოულობს. «გლეხი უნდა დაეხმაროს სახელმწიფოს სოციალისტურ მრეწველობის აღმშენებლობაში და ამიტომ ის, რაც შემოდის გადასახადებიდან, სამრეწველო მოგებიდან იმ საქონელზე, რომელსაც ჩვენ ვყიდით გლეხობაზე და სხვაგვარ შემოსავლიდან, ყოველივე ამას ასე თუ ისე ვიღებთ გლეხობისაგან», ამბობს ბუხარინი (იქ.). ერთი სიტყვით, გლეხი შეტათ საქირთა ბლოშევიკებისათვის საკრეჭათ. როგორ უნდა იწარმოვოს ეს კრეჭა? რა პირობებში ხდება საქონელთა გაცვლა, ისე რომ საბჭომ მოიგოს?

საბჭოთა საქონელი ძვირია, ე. ი. მასში სამუშაო ძალა საქირთაზე მეტია ჩადებული; გლეხის საქონელი კი იაფია. ვინაიდან მასზე დახარჯული სამუშაო ძალა სოციალურათ აუცილებელია რუსეთის სასოფლო პირობებში. ამ მის თვისებას ააშკარავენს კერძო მწარმოებელთა შორის არსებული კონკურენცია. მანეთიან პურში არავინ გაიღებს ორ მანეთიან გოჭს. სოფლათ იცვლება თანასწორი ღირებულებანი. მაგრამ აი აქ შემოიჭრა საბჭოთა საქონელი და ითხოვს საბაზრო პირობების თავდაყირა დატრიალებას—მანეთიანი ღირებულების ორ მანეთათ გასაღებას. იწყება ბრძოლა გლეხს და სახელმწიფოს შორის გაცვლის ნიადაგზე. შარშან ამ ბრძოლაში დამარცხდა მთავრობა და ის იყო კომუნისტურ პარტიაში გაჩნდა ოპოზიცია. წელს პარტიას გამოაქვს ახალი დირექტივები გლეხის დასამარცხებლათ. ც. კ. სავსებით ჩაეფლა ეკონომიურ უტოპიაში.

პირველ ყოვლისა, ც. კ. აღიარებს ორ ფაქტს: სამრეწველო საქონლის ნაკლებობას გლეხის მოთხოვნილებასთან შედარებით, ე. ი. საბჭოთა საწარმოვო ძალის დაცემას და გლეხობის შეძლებული ნაწილის მიერ პურის ბელელში გაჩერებას, ე. ი. კერძო მეურნეობის საწარმოვო ძალის გაძლიერებას. ც. კ. ფიქრობს ამ მძლავრის დამარცხებას ფასების პოლიტიკით. ის სწერს: «უნდა მიღწეულ იქნას ნორმალური დამოკიდებულება შემოდგომის და გაზაფხულის ფასებს შორის და აგრეთვე რაიონების ფასების ნორმალური ურთიერთობა». საქირთა «ბრძოლა როგორც პურის ფასის უწომო დაცემასთან, ისე ამ ფასების აწევასან განსაზღვრულ დონეს ზევით». ვინ აწევებს ამ «ნორმას», ამ «დონეს»? ეს ყოვლად შემძლე რეგულიატორია, რასაკვირველია, სახელმწიფო აპარატები, რომელთა ვალია, ც. კ. დადგენილებით, შეიყიდოს გასაყიდი პურის არა ნაკლები 70 პროც-ისა. ამ მიზნით «პლენუმი ავალებს პოლიტიბიუროს მიაქციოს განსაკუთრებითი ყურადღება სამრეწველო საქონლის მოჭნილათ მოხმარას, როგორც განსაკუთრებითი პირობა პურის დამზადების კამპანიის ჩასატარებლათ». ერთი სიტყვით, ც. კ. გლეხის საქონელზე აწევებს «ნორმალურ» ფასებს, რომლის ზემოთ და ქვემოთ ის არ უნდა დაეშვას. საქონელი იცვლება თანახმით-არა მისი ეკონომიური ბუნებისა, არამედ კომუნისტური პარტიის სურვილისა და სახელმწიფო დეკრეტებისა. საბჭოთა მართველობის და გლეხობას შორის გამოცხადებულია აშკარა ბრძოლა. ამ შეტაკებაში «ველური» გლეხი წარმოადგენს ეკონომიურ პროგრესს, ხოლო «მარქსისტი» კომუნისტი ეკონომიურ რეაქციას.

და მართლაც, რას ითხოვს გლეხი? ის ითხოვს პოლიტიკურ ეკონომიის ანბანურ ჭეშმარიტებას—თანასწორ ღირებულებათა გაცვლას. კაცობრიობის განვითარება იხატება ერთ ძირითად ეკონომიურ მოვლენაში: სამრეწველო საქონლის გაიაფება-

სა და სამეურნეო საქონლის გაძვირებაში. ე. ი. სამრეწველო საწარმოვო ძალა ვითარდება უფრო სწრაფათ, ვინემ სამეურნეო. კურთხეულ ბოლშევიკურ რუსეთში ხდება უკუ-ღმა—სამრეწველო საქონელი ძვირდება, სასოფლო იადდება! მაშასადამე აქ წარმოებს ბრძოლა საბჭოთა დაცემულ და გლეხის აწეულ საწარმოვო ძალთა შორის. ხელისუფლება ცდილობს თავისი ეკონომიური უძღურება შეინახოს ხელოვნური ზომებით, გლეხი კი პირიქით მას ძალას ატანს ეს უძღურება შესცვალის ძლიერებაზე და მას გაუთანასწორდეს. ბოლშევიკების გამარჯვება ნიშნავს გლეხის მეურნეობის დაქვეითებას, მისი საწარმოვო ძალის საბჭოთა საწარმოვო ძალამდე დაყვანას. ამის შედეგი იქნებოდა სასოფლო საწარმოების გაძვირება, რაც კიდევ უფრო გაამწვავებს საბჭოთა ეკონომიურ მდგომარეობას. ეს ორი მოქიშპე ბანაკი იბრძვიან სხვადასხვა საშუალებებით. მთავრობა უპირდაპირებს მყიდველის ერთ ფრონტს ურიცხვ დაქსასულ გამყიდველს. ის არის მყიდველი მონოპოლისტი. კერძო მუშტარი იდევნება. ც. კ. სწერს:

«ფასების სასურველი პოლიტიკის განხორციელების უზრუნველსაყოფათ, ეკონომიურ და საკრედიტო-ფინანსიური ხასიათის ღონისძიებათა გარდა, გატარებულ უნდა იქნას აგრეთვე სახელმწიფო და კოოპერატიული პურის დამზადებულ ორგანოების ბაზარზე შეთანხმებული გამოსვლის მეთოდი». ამ ზეით გლეხს უნდა მოესპოს არჩევანის შესაძლებლობა და იძულებული გახდეს მიყიდოს თავისი ნაშრომი მთავრობას. შემოძლეულ ფასებში. ამ შეტევას გლეხი უპასუხებს პურის გაჩერებით, მეტი ნაწილის თავის ოჯახში მოხმარათ თავის და პირუტყვის საკვებათ, და ცდით, კერძო ვაჭრებზე მიყიდვით, წარმოების შემცირებით, ერთი სიტყვით მთელი რიგი მიხვევ-მოხვევით და გაძრომ-გამოძრომით. მხოლოდ ღარიბი გლეხია იძულებული პური საჩქაროთ გაყიდოს და მით ხელი მოინაცვლოს. მოსახლეთა ეს ნაწილი არის მთავარი ლუკმა საბჭოთა მთავრობის და მას ის კიდევაც არხენიათ კრეუს. მისი ექსპლოატაცია არაფრით არ ჩამოუვარდება პროლეტარის ექსპლოატაციას. ორივე ერთნაირათ გაცილებით ნაკლებს იღებს შედარებით იმ ძალ-ღონესან, რომელსაც ისინი ხარჯავენ. სასოფლო საწარმოების უდიდესი ნაწილი სხვილი გლეხობის ხელშია; აი ეს ცოხე კი რჩება აულებელი.

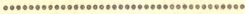
ამნაირათ, საქონლის დამზადების და გაცვლის ნიადაგზე წარმოებს ბრძოლა კომუნისტურ პარტიის და დანარჩენ მცხოვრებთ შორის. ამ ბრძოლაში საცხებით დამარცხებულია პროლეტარიატი და ღარიბი გლეხობა. წვრილი ბურჟუაზია ქალაქის და სოფლის თავის პოზიციას ინარჩუნებს და ხშირათ შეტევაზე გადადის. ბოლშევიკების ცნობით, წვრილ-მრეწველებმა შარშან მოიგეს 400 მილიონი მან. (იხ. ბუხარინის სიტყვა), მაშინ როდესაც მთელი საბჭოთა მრეწველობა ზარალშია და ხაზინის სუბსიდიას საუიროებს. და აი რამდენათ წვრილი ბურჟუაზია იჩენს სასიცოცხლო ძალას და ებრძვის გაბატონებულ პარტიას, იმდენათ უკანასკნელი მის წინ იოქებს და მას ეარშიყება.

რაკი საბჭოთა წყობილებაში ყველა კლასი დაზარალებულია, ვისი ინტერესია ამ წყობილების შენახვა? უეჭველია იმათი, ვინც მოგებულია, ვისიც წისქვილი აბრუნებულია და ჯიბე ვასქელებულია. ეს ბატონი ვახლავს ხელისუფლება—კომუნისტური პარტიის წედაფენები და ბიუროკრატია, ყველა ის, ვინც ხაზინიდან თავს ირჩენს და მართველ წრეს შეადგენს. საბჭოთა წყობილების ასეთი გადაგვარება ახლა ნათელი ხდება თვით შეგნებული კომუნისტებისათვისაც. ბუხარინის სიტყვით, «ოპოზიცია აღნიშნავს, რომ სახელმწიფო აპარატის მრავალრიცხოვან ბიუროკრატიულ ჯგუფებს ემატება ის მრავალი ბიუროკრატიული ჯგუფებიც, რომლებმაც თავი მოიყარეს სამეურნეო ორგანოებში, კოოპერაციაში, პროფკავშირებში, და სხ. ამგვარათ იქმნება ისეთი სურათი, რომ ჩვენს აპარატში, მთელ ჩვენს კადრის შემადგენლობას არაფერი საერთო არ აქვთ ფართო მასებთან». აი ეს ხროვა მუქთა მუამელთა თავს დასწოლია მთელ ერს, ყველაზე უფრო მძიმეთ მის ღარიბ და უმწეო ნაწილს და ყოველი საშუალებით ცარცვავს თავის სადღევრძელოთ. თვით ბუხარინიც გამოტყდა, რომ არსებობს «აპარატის ბიუროკრატიული გადამანინჯება», ხოლო ვერ ამჩნევს იმას რომ ეს

გადამახინჯება შედეგია ეკონომიური გადამახინჯების. პირველი უკანასკნელს უკან
ლიტიკური ჩარჩოა. ეს არის ერთი მთლიანი წყობილება, დაყრდნობილი ეკონომიურ,
სოციალურ და იდეურ ბრძოლის უარისყოფაზე. საკმარისია ეს ბრძოლა დაუშვით
ერთ სფეროში, რომ ის დანარჩენ სფეროსაც მოედვას და მით მთელი საბჭოთა შენობა
დაინგრეს. საბჭოთა ეკონომიკა ან მთლათ უნდა მიიღოს. ან მთლათ უარყოთ. მისი
შეკეთება შეუძლებელია.

დასკვნა. ამნაირათ საბჭოთა ეკონომიკა თავის შინაგანი ბუნებით მიჯაჭუ-
ლია დაცემულ საწარმოვო ძალაზე და სულდგმულობს მუშის და ღარიბი გლეხის
ბარბაროსული გაყვლეფით. ამავე დროს ის ებრძვის კერძო საწარმოვო ძალის განვი-
თარებას და აჩერებს ქვეყნის აღორძინებას. ის ეწინააღმდეგება მთელი ნაციის სასი-
ცოცხლო ინტერესებს და ემსახურება მართველთა მრავალნაირ ჯგუფებს. მისი მთა-
ვარი მსხვერპლია პროლეტარიტი და აქედან უნდა წარმოსდგეს მისი მისაფლავეც.

ნ. ქ.

ბ ე ლ ი ტ ი კ უ რ ი მ ი ძ ე ლ ს ი ღ ვ ა .

ზავის და სტაბილიზაციის საქმე ევროპაში, თუმცა ზანტად, მაგრამ აშკარად
იკადავს ზვას. დღეს გერმანია უკვე ნაციათა ლიგის წევრია. იგი, როგორც ასეთი, ისარ-
გებლებს ყველა უფლებებით, მაგრამ ამავე დროს მან ნებაყოფლობით აიღო თავის
თავზე უდიდესი მორალური და პოლიტიკური მოვალეობა—არ მიმართოს იარაღს მე-
ზობელთან სადავო საკითხების გადაწყვეტაში და მთელის თავის ენერგიით ხელი შე-
უწყოს მშვიდობიანობის განმტკიცებას ევროპაში და ევროპის გარეთ. ექვი არ არის,
გერმანიის საერთაშორისო ოჯახში შესვლა უდიდესი მნიშვნელობის აქტია და მას
მოყვება და არც შეუძლია არ მოყვეს მეტად სერიოზული შედეგები არა მარტო საფ-
რანგეთ-გერმანიის დამოკიდებულებაში. არამედ საერთაშორისო მასტაბშიაც. ეს უტ-
ყუარი ფაქტია. ამას კარგად გრძნობენ ყველა ისინი, ვინც ევროპაში მშვიდობიანობის
დამყარებაში სრულებით არ არიან დაინტერესებული. სწორედ ამიტომ ხმარობდა ყო-
ველნაირ საშვალებას საბჭოთა რუსეთი, რათა ამისათვის ხელი შეეშალა; თუმცა ფა-
რულად, მაგრამ მთელის თავის ენერგიით ამავე მიზანს ისახავდა იტალიის ფაშისტუ-
რი მთავრობა; ჯერჯერობით ბოროტება დამარცხდა, ზავის შუქმა სიბნელე გაარღვია;
ერთა ლიგას მიემატა ევროპის ერთი მრავალრიცხოვანი და ძლიერი ხალხი. ამითი,
უშეველია, ენევის საერთაშორისო დაწესებულების მორალური და პოლიტიკური
პრესტიჟი გაიზარდა. მისი ავტორიტეტი ძალზე აიწია. გერმანიის ლიგაში შესვლას ის
პრაქტიკული შედეგი აქვს, რომ ლოკარნოს ხელშეკრულება მხოლოდ ამის შემდეგ
შედის ძალაში და მის ხელისმომწერთა ურთიერთშორისი ვარანტია მათთვის სავალ-
დებულო ხდება. ჩვენ არაფერი არ გვინდა გადავამეტოთ, არ გვაქვს მიზნად რაიმე
ილიუზიები დაეუბადოთ მკითხველს. ჩვენ ისე არა გვაქვს მდგომარეობა წარმოდგენი-
ლი, თითქოს დღეიდან კაცობრიობამ ფეხი შედგა მუდმივ მშვიდობიანობის სამეფო-
ში, სადაც მეელი და თხა ერთად იბალანსებს; სრულდებითაც არა. ჩვენ კარგად ვგრძობთ
მომავალშიც ომის საშიშროებას. განა ჩვენ არ ვვხვდებით გრგვინვა ქვეშეთიდან. სადაც
დაგროვილია საკმაო ასაფეთქებელი მასალა? მაგრამ, თუ ევროპის შუაგულში მტკი-
ცედ შეიკრა და დაქვიტკირდა ძალა, რომელიც მიზნად ისახავს ომის თავიდან აცილე-
ბას, ეს იქნება საკმაო ვარანტია იმისა, რომ 1914 წლის კატასტროფა ან სრულებით არ
გამეორდება და ან თუ განმეორდა, ის არ მიიღებს საერთაშორისო უბედურების
ხასიათს...

გერმანიის ლიგაში შესვლის თითქმის მეორე დღეს მოხდა ბრიან-შტრეზემანის
შეხვედრა სოფ. ტუარიში. ოთხი საათის საუბრის შემდეგ მათ გამონახეს საერთო ენა;
ყოველ შემთხვევაში ამას ამბობდა მათ მიერ გამოქვეყნებული ოფიციალური ცნობა. სა-
ფრანგეთის და გერმანიის მოწინავე პრესა ერთმანეთს ეჯიბრება ამ მოვლენის სადიდე-
ბელ დაფასებაში. ბერლინის ერთი დიდი გაზეთი «ბერლინერ ტაგებლათი» იგონებს

პიტტის (ინგლისის პირველი მინისტრი საფრანგეთის დიდ რევოლუციის ხანაში) სიტყვებს—მხოლოდ ვიწრო გონების ადამიანს შეუძლია სწამდეს დაუსრულებელი მტრობა ორ ერთა შორის—და ასკვნის: «დაუსრულებელი შუღლი ეს უაზრო მცნებაა გაბატონებულ კლასთა მიერ ხალხისთვის თავზე მოხვეული და თუ საფრანგეთ-გერმანიამ შესძლო დაახლოვება და დაკავშირება, ეს აღნიშნავს თანამედროვე ისტორიის არა მარტო ერთ უდიდეს ეტაპს, არამედ მთელ ახალ ეპოქას». ბურჟუაზიულ ორგანოსათვის, როგორცაა «ბ. ტაგ-», ეს არა ჩვეულებრივი სტილი მოწონებს იმას, რომ მართლაც ამ ხალხს ზოგიერთ წარებში ნიადაგი საეკონომიკურ მომხმარებელია მორიგებისათვის. თუ «ბ. ტაგ-» იცნობს «გაბატონებულ კლასების მიერ ხალხისათვის თავზე მოხვეული ცრუ მცნებაზე აღაპარაკდა. მშვიდობიანობის საკითხი არც ისე უიმედო ყოფილა. მართალია, მდგომარეობა ევროპაში მერყევიან, საზოგადოებრივი სულისკვეთება ძალზე ნერვიულია. იგი ანდამანტიციური იზიდავს უმნიშვნელო საგნებს. მაგრამ მიუხედავად ამისა მთავარი—ომის საშიშროება და მის განმეორებასათვის შიში—მინიმუმ რჩება. დააკვირდით. დიდი ომისათვის პასუხისმგებლობის საკითხი დღემდე აქტუალური საკითხია, რომელსაც ყოფილი მტრები ბურთით ერთიმეორეს უგდებენ ბანაკში. ამ სპიქოლოგიურ მომენტს თუ ზედ დაუმატებთ საერთაშორისო დემოკრატიის ზეგავლენას, რომელიც, მიუხედავად ოქტომბრის დიდი მარცხისა, დღით დღე იზრდება, თქვენ მიიღებთ სურათს, რომელიც უნუგეშო არ არის.

აღსანიშნავია, რომ ერთა ლიგის სხდომებზე საერთო განიარაღების საკითხის მომხსენებლათ საფრანგეთის ცნობილი სოციალისტი პოლ-ბონკური გამოვიდა და მისი წინადადება განიარაღების საერთო კონფერენციის ამა წლის ბოლომდე მოწვევის შესახებ (ამერიკის შეერთებულ შტატების შონაწილეობით) მიღებულ იქნა.

ტუარის ბაასის შედეგები ორივე დაინტერესებულმა მთავრობებმა დაადასტურა. ახლო მომავალში მუშაობა უნდა გაგრძელდეს და ჩვენ გვექნება საშუალება დავინახოთ, თუ რა ნაყოფს გამოიტანს ბრიან-შტრეზემანის ინიციატივა. ის, რაც პრესაში გამოქვეყნდა, საკმაო მასალას არ იძლევა აქ პერსპექტივის დაფასებისათვის. ჩვენ ვიცით მხოლოდ, რომ გერმანია უმთავრესად მითხოვს რეინის ოკუპაციის მოხსნას, სარის რაიონის გერმანიისათვის უკლებსიტტო (უნდა მომხდარიყო 1935 წ.) დაბრუნებას, სამხედრო კონტროლის გაუქმებას, და კალონების დაბრუნებას; საფრანგეთი კი პირველ რიგში ამ კომპინაციიდან გამოავლის ფინანსურ მოგებას. გერმანიას შეუძლია მისი რეინის გზების ობლივიაციების მობილიზაციით საკმაოდ დაეხმაროს ფრანკის გაჯანსაღების საქმეს. ჩვენი ცნობით ტუარში რუსეთის საკითხზედაც იყო ლაპარაკი. რა სახით? ჩვენ ეს არ ვიცით. ვიცით მხოლოდ, რომ საბჭოთა დიპლომატია საკმარისად შემოფოთებულია მომხდარ ამბებით და რაკოვსკის მოსკოვიდან ბრძანება მიეცა ბრიანე ინახულოს და მდგომარეობა გამოარკვიოს...

მუსოლინი კვლავ საერთო ყურადღების საგანი გახდა. ორი კვირაა, რაც ქვეყანა მასზე ლაპარაკობს. ახირებული საქმე კი ხდება: მიადგება თუ არა იტალიის დიქტატორი მივიწყების ხაზს. მასზე მორიგ თავდასხმას ახდენენ მოკვლის განზრახვით. ერთმა ბერლინელმა გახვთმა («ფორვერტსი») ისიც კი სთქვა, რომ ეს თავდასხმები განგებ მოწყობილია სწორედ იმისათვის, რომ «დუჩეს» დამკვიდრარი პოპულიარობა გამოაცოცხლოს. ჩვენი ეჭვი ასე შორს არ მიდის. თუმცა, წარსული დროის ყველა ქვეყნის დესპოტიის მაგალითებს თუ გავითვალისწინებთ, შეუძლებელი აქ არაფერია. სანამ ამის ხელის მოსაკიდი საბუთი არ გვაქვს, ანარქისტ ლუჩინო აქტი პროვოკაციის სახელით ვერ მოინათლება. უდავოა მხოლოდ, რომ მუსოლინი პროვოკატორულით სარგებლობს ამ აქტებით, მისი-სიტყვები, აღსავსე გაბოროტებული გრძობით და მუქარით საფრანგეთის მიმართ, პირდაპირ არა ჩვეულებრივია სახელმწიფოთა ურთიერთობის ისტორიაში; თვით ვილჰელმსაც არ მოსვლია ასეთი რამ თავში. ჩვენ ვთქვით და ვხლავ ვიმეორებთ, რომ მუსოლინი და მისი რეჟიმი მოსკოვის დიქტატურასთან ერთად მშვიდობიანობისათვის საშიშროებას წარმოადგენს; ფაშისმი და საბჭოთა დიქტატურა ისეთივე დამოკიდებულებებშია ერთმანეთთან, რაგორც მიწები და შედეგი-მოსკოვმა წარმოშვა მუსოლინი; მათი ერთი განუყოფელია. გაქრება პირველი და ბოლო მოეღება მეორესაც, ფრიად დამახასიათებელია ერთი გარემოება. მუსოლინი ბურჟუალად არის განწყობილი ყველა არა ფაშისტურ ქვეყნებთან, იგი მკაცრად და მგლო-

ბარს მხოლოდ ფაშისტ გენერლებში პოულობს. პრიმო-დე-რივერა, ავერესკო, პანგალოსი (ეს უკანასკნელი უკვე ჩაბარდა პატრონს), და ამ ღირსეულ ტრიოს გვერდს უშვენებს ფაშისტურ იტალიასთან მეგობრულათ განწყობილი «წითელი» მოსკოვი. ამ უკანასკნელ დროს მუსოლინიმა ეს მეგობრობა ცოტათი შეარყია. მან თუმცა რუმინისთან დადებულ ხელშეკრულებაში ბესარაბია არ მოიხსენია, მაგრამ ცალკე წერილში შემოერთების დასტურს ავერესკოს შეპირდა: იტალიის კოლონიზაციისათვის მან ეს მდიდარი კუთხე მსუქან ლუქმად მიიჩნია; მოსკოვი იბუტება და «მეგობარს» პროტესტს უცხადებს, მხოლოდ ჩვენ არ ვფიქრობთ, რომ ამ პროტესტებმა მუსოლინს თავისი გეგმა შეაცვლევინოს.

ოთხი თვე შესრულდა მას შემდეგ, რაც პილსუდსკიმ პოლონეთში გადატრიალება მოახდინა. სახელმწიფოს ცხოვრებაში ეს დრო ძლიერ ცოტაა, რომ ახალ მთავრობას მოეხერხებინა ღრმა ცვლილების ცხოვრებაში გატარება; მიუხედავად ამისა, სრულიად მიუდგომლათ ჩვენ შეგვიძლია აღვნიშნოთ, რომ გადატრიალებამ უკვე ნიყოფი მოიტანა. შინაური მდგომარეობა პოლონეთის დღეს გაცილებით უკეთესია, ვინემ იგი გადატრიალებამდე იყო: გაქრა უნდობლობის ატმოსფერა, რაც ასე შხამავდა და გასაქანს არ აძლევდა სახელმწიფოებრივ საქმიანობას; ეკონომიური მდგომარეობა გაუმჯობესდა, ანემ-მიცემობა გაიზარდა, სავაჭრო ბალანსი მომგებიანია, სახელმწიფოს კრედიტი აწუელი, ზლოტი საგრძნობლათ გამოკეთებული, ადმინისტრაციული, ძველთან შედარებით მტკიცე აღმასრულებელი ძალა კონსტიტუციის გადასინჯვის შემდეგ, შეუჩერებლად მუშაობს; ერთი სიტყვით მტერი და მოყვარე ერთხმად აღიარებს რომ მაისის «ქორტრეიული ოპერაცია», გამოცდილ დოსტაქარის ხელით მოხდენილი, კერძოობით ბენდიერათ ჩატარდა და ავადმყოფიც ფეხზე დგება. რაც შეეხება პოლონეთის სავაჭრო პოლიტიკას, აქ დიდი ცვლილებები არ მომხდარა. აღარ-მისტულიანებები, რომლის წყარო უმთავრესად მოსკოვი იყო, ხმებად დარჩა. პილსუდსკი გუშინდელი პიროვნება როდია; არავისათვის საიდუმლოებას არ წარმოადგენს, რომ საერთოდ იგი დიდი რუსეთის მტერია; ცარიზმი, ისე როგორც დღევანდელი ბოლშევიკური იმპერიალიზმი, რომელიც მიიმი ულათ აწევს რუსეთის დამორჩილებულ ერებს, მას თავის ძველსი საშიშროებათაც მიჩანია; მას წარსული ისტორიიდან არაფერი დავიწყნია, ამას ანგარიში უწევს და აქეთვე არის მისი ყურადღება მიქცეული; იგი პოლონეთის მეზობელ ვერძოიელ სახელმწიფოებთან დაახლოვების და მუი-დრო კავშირის მომხრეა, აღმოსავლეთის ბარბაროსებიდან კი თავს იცავს. აქვს მერე მას საბუთი ასე იფიქროს? ჩვენ, ქართველებს, ჩვენი საკუთარი მწარე გამოცდილების მიხედვით ადვილათ შეგვიძლია გავიგოთ მისი შიში, რიგის ხელშეკრულება, ისე როგორც ჩვენთვის 7 მაისის 1920 წლის ხელშეკრულება არა საიმედო ფარია. პოლონური თქმულება—რაც ჩემია, ჩემია, რაც შენია, ისეც ჩემია; მოსკოვის ფსიქოლოგიაც ასეთია და თუ დღეს მთელი სამყარო მისი არ არის, ეს მხოლოდ იმიტომ, რომ საბედნიეროთ ამ მახინჯ ქმნილებას მოკლე ხელები აღმოაჩნდა...

სწორედ დღეს ვარშავიდან იტყობინებთან, რომ მოსკოვი ლიტვას ხელშეკრულებით ეკვრის და ვილნოზე ლიტვის სუვერენიტეტს სცნობს. ვარშავა ამაში გამოწვევას ხედავს. ევროპის განუთები მდგომარეობას სერიოზულათ სთვლიან.—ისე არ წვიმს, როგორც ქუხსო, იტყვიან ჩვენში და ჩვენც ვფიქრობთ, რომ დაუძლეურებული მოსკოვი თუ სხვას წაუთსისიანებს, თორემ ომს ვერავის გამოუცხადებს.

აი მერე მაგალითიც წასისინების: ჩინეთში სამოქალაქო ბრძოლა გრძელდება, ჩან-ცო-ლინიმა აღმოსავლეთ ჩინეთის რკინის გზა ხელში ჩაიგდო, ძველი მოსამსახურეები დაითხოვა და ან ციხეში ჩაპყარა, კომუნისტური შკოლები დახრდა. ჩიჩერინის სპაროტეტო ნოტა უშედეგო უარჩა.

იანგსუკიავის ფრონტზე მდგომარეობა კანტონელთა ჯარების სასარგებლოთ მიმდინარეობს. უ-პუ-ფუ შინაური მორიგი ლალატის გამო დამარცხდა. კანტონელებმა პანკეუ ხელში ჩაიგდო და უცხოელთა გემებს, განსაკუთრებით ინგლისელებისას, ზარბაზნები დაუშინა. საერთოდ მოსკოვი უკანასკნელ თავის კოზირს თამაშობს შანჰაიში. მისი მთავარი შეტევის ობიექტი ინგლისია. მთელი მათი ანგარიში დიდ სახელმწიფო-

თა ინტერესების წინააღმდეგობაზეა აშენებული. ასეთი წინააღმდეგობა მართლაც არსებობს—იაპონია ინგლისს უპირდაპირდება სინგაპურის გამო, ამერიკის შეერთებული შტატები და იაპონია ხომ წყნარი ოკეანეს გამო დიდი ხანია ერთმანეთს ებრძვიან; ამნაირად თითქმის საბჭოების ანგარიში სწორედ არის ნავარაუდები, მხოლოდ ერთი რამ ავიწყდება მოსკოვს—იაპონია მანამ დაცივას ნეიტრალიტეტს, სანამ დანგრეული და დასუსტებული რუსეთის მისთვის საშიშროებას არ წარმოადგენს აღმოსავლეთში. დღეს რუსეთის «საქმიანობა» ჩინეთში მისთვის ხელსაყრელია; რაც უფრო დიდ ხანს გაგრძელდება იგი, მით უფრო ადვილდება იაპონიის მძლავრი ინტერვენცია ჩინეთის საქმეებში. არ გაივლის დიდი დრო და ჩვენ დავინახავთ, რომ მთელი ეს ჩინეთის «განმათავისუფლებელი» ბრძოლა ვათავდება რუსეთის შორეულ აღმოსავლეთიდან გაქვებით, როგორც არ უნდა გადაწყდეს თვით ჩინეთის ბედი.

მ. მ.

რუსეთი დღეს და ხვალ.

დიქტატურის რეჟიმმა და კომუნისტური ხელისუფლების ეკონომიურმა პოლიტიკამ სულ ორიოდ წლის განმავლობაში სრულიად მოსპო რუსეთის სახალხო მეურნეობა: წარმოდგენილათ შემცირდა სასოფლო მეურნეობის პროდუქცია, თითქმის სრულიად მოისპო ქალაქის მრეწველობა და დანიგრა ტრანსპორტი. უკვე 1921 წლის გაზაფხულზე ბოლშევიკებისათვისაც კი აშკარა გახდა, რომ «უკულტურო რუსეთში არ შეიძლება კაპიტალიზმის დაღუპვა გადაწყდეს თავზე ხელაღებული შეტევით» (ლენინის სიტყვებია). სწორედ ამ «თავზე ხელაღებულმა შეტევამ» დააყენა ბოლშევიკური ხელისუფლება საბედისწეო არჩევანის წინაშე: ან სიკვდილი ან ეკონომიური რეჟიმის შეცვლა. კომუნისტებმა სახელოვან სიკვდილს ნაძრახი სიცოცხლე ამჯობინეს: კომუნისტური ეკონომიური პოზიციებიდან პირვანდელ კაპიტალიზმისაკენ დაიხიეს; საძირკველი ჩაეყარა ახალ ეკონომიურ პოლიტიკას. ამ, ეკონომიური თვალსაზრისით პატარა დათმობამაც თვალსაჩინო როლი ითამაშა და კომუნისტურ ხელისუფლებას დროებით სული მოუბრუნა; მან რამოდენიმე გააუმჯობესა საბჭოთა რუსეთის ეკონომიური მდგომარეობა. მაგრამ ახალმა ეკონომიურმა პოლიტიკამ უკვე გააკეთა ის, რისი გაქვებაც შეეძლო, მან თავისი თავი ამოსწორა და საბჭოთა კავშირის ეკონომიურ განვითარებასაც საზღვარი დაედო. მოსალოდნელია, რომ შემდეგი განვითარების ნაცვლათ უკან დაქვეითებამ იჩინოს თავი. ამას ადასტურებს კომუნისტი მორგულიუსიცი; უკანასკნელმა განიხილა 74 უდიდესი ტრესტების ბალანსები და უმაღლეს სამეურნეო საბჭოს ბუკვდითი ორგანოს («ტორგ.-პრომ. ვაზეტა») საშუალებით გვაუწყებს, რომ გაეროვნებულ მრეწველობის მოგება, რომელიც ანგარიშებში ირიცხება, წმინდა ფიქციაა, რომ დღესაც ისევ გრძელდება კაპიტალის გაფლანგვა.

დღევანდელი რუსეთის ეკონომიური აღდგენის საქმის მკვიდრ ნიადაგზე დასაყენებლათ საჭიროა სამი მთავარი და აუცილებელი პირობა: 1) როგორც წვრილი, ისე მსხვილი წარმოების დენაციონალიზაცია და საგარეო ვაჭრობის მონაპოლიის გაუქმება, 2) უფლებრივი წესწყობილებების დამყარება და 3) დიდი კაპიტალი. ამ სამ აუცილებელ პირობის გარეშე ყოველივე ცდა ამაო იქნება. მაგრამ კომუნისტური ხელისუფლების უბედურებაც ისაა, რომ მას არ ძალუძს არც ერთი მათგანის განხორციელება.

კომუნისტური ხელისუფლების მიერ პირველი ორი პირობის განხორციელება იქნებოდა თავის თავის გაუქმება, თავისი ბატონობის საფუძველის მოშლა. საეჭვოა, რომ ეს მან ჩაიდინოს.

რაც შეეხება მესამე პირობას, კომუნისტურ ხელისუფლებას დიდი სურვილი აქვს, რომ იგი განახორციელოს, მაგრამ ეგ სავისებით აღემატება მის შესაძლებლობას. თვითონ საბჭოთა კავშირი კაპიტალით მეტად ღარიბია, მისი შინაური კაპიტალი მეტად მცირეა და არც გვაქვს რაიმე საბუთი ვიფიქროთ, რომ ეხლანდელ პირობებში კაპიტალის დაგროვების საქმეს თვალსაჩინო წარმატება მიეცემა. მეფის რუსეთის პირობები გაცილებით უფრო ხელსაყრელი იყო კაპიტალის დაგროვების და ზრდის საქმისთვის, ვინემ კომუნისტური დიქტატურის რეჟიმია, მაგრამ ეგ პროცესი მაშინაც მეტის მეტად ნელი ნაბიჯით მიდიოდა წინ და ამიტომაც ძველი რუსეთი ძალიან და-

რიბი იყო კაპიტალით. მთელი რუსეთის ინდუსტრიის კაპიტალი 5 მილიარდ მანეთს უდრიდა და აქედან თითქმის ნახევარი უცხო კაპიტალი იყო.

ამჟამად, რომ საბჭოთა კავშირის დანგრეული მრეწველობა შინაური კაპიტალის იმედით წელს ვერ წამოიწივს და ფეხს ვერ აიდგამს. კაპიტალი კი ძალიან დიდია საქირო. ჯერ კიდევ 1921 წელს რ. ცნობილ რუს ეკონომისტებმა მ. ბრაიკევიჩმა და მ. პლოტინკოვმა *) გამოიანგარიშეს დაახლოებით, თუ რა თანხა იქნება აუცილებელი, რომ 5 წლის განმავლობაში ნაწილ ნაწილით აღდგენილ იქნას სასოფლო მეურნეობა, ტრანსპორტი და ინდუსტრია. მათის ვარაუდით საქიროა: 1—სასოფლო მეურნეობის აღსადგენათ 4 მილიარდი, 2—სარკინიგზო ტრანსპორტის 3 მილიარდი და 3—ძირითადი დასატრიალებელი კაპიტალი მრეწველობისთვის 2 მილიარდი მანეთი; სულ 9 მილიარდი მან.

მართალია 1921 წლის შემდეგ ბევრი რამ შეიცვალა; ნება რამდენიმეთ შეატრიალა რუსეთის ეკონომიური მდგომარეობა, მაგრამ მაინც გრძელდება ძირითადი კაპიტალის გაფლანგვა. კომუნისტ მორგულიუხის სიტყვით რომ ვსთქვათ. «გრძელდება ძირითადი კაპიტალის შექმა» («პროუდანიე»). ამჟამად, რომ თუ ზევით მოყვანილი ვარაუდი იმ დროისათვის სწორი იყო, არც ახლა იქნება საკმარისი ნაკლები; ხოლო ეს თანხა კი ორჯერ სჭარბობს რუსეთის ომის წინა დროის საგარეო სახელმწიფო ვალის რაოდენობას.

მაგრამ არამც თუ ასე დიდი თანხა, არამედ ამის მესამედი ან მეოთხედიც რომ იყოს საკმარისი, საიდან უნდა იშოვოს იგი კომუნისტურმა ხელისუფლებამ? ასეთი თანხის შოვა საგარეო სესხის აღებითაც შეუძლებელია, შეუძლებელია მით უმეტეს ისეთი ხელისუფლებისათვის, რომელიც საერთაშორისო სამართლის თვალსაზრისით წართმევის და გაძარცვის ხელისუფლებათ არის ცნობილი.

ბოლშევიკურმა ხელისუფლებამ მაინც სცადა უცხოეთში დიდი სესხის აღება, და ეს უიმედო ცდა, დაწყებული გენუაში, შემდეგ ვადატანილი ჰაავაში, ახლაც გრძელდება.

კომუნისტურმა ხელისუფლებამ შესძლო მხოლოდ სავაჭრო მოკლე ვადიანი კრედიტები ეშოვა გერმანიაში, მაგრამ ეს აიხსნება არა იმით, რომ გერმანელ კაპიტალისტებს ან გერმანიის მთავრობას ნდობის ღირსათ მიაჩნდეს კომუნისტური ხელისუფლება და საბჭოთა რუსეთის დღევანდელი სახალხო მეურნეობა, არამედ გერმანიის დღევანდელი შინაური და საერთაშორისო მდგომარეობით.

გერმანია ომი დამარცხებით დაკარგა ყველა თავისი კოლონიები; მას დაუკეტეს ყველა ქვეყნების უცხო ბაზრები სულ თუ არა ნახევრათ მაინც და ეს უაღრესათ განვითარებულ ინდუსტრიის ქვეყანა დარჩა საქირო უცხო ბაზრებს მოკლებული. ამას ზედ დაერთო ფულის სტაბილიზაციის შედეგები; გერმანიაში თავი იჩინა სამრეწველო კრიზისმა და მისმა განუყრელმა თანამგზავრმა, უმუშევრობამ; ამ უბედურების შესახებ უნდა ითქვას, რომ გერმანიის მთავრობა გარანტიათ დაუდგა კომუნისტურ ხელისუფლებას და გააბედინა გერმანელ მრეწველთ ნისიათ მიეცათ საქონელი საბჭოთა კავშირისათვის. ამ ნიშნით გერმანიის მთავრობა მრეწველთ აძლევს მუშაობის გაგრძელების საშუალებას. ამცირებს უმუშევართა რიცხვს და ხელს უწყობს გერმანელ მწარმოებლების რუსეთის ბაზარზე გამაგრებას და ვაბატონებას. ამ მიზნებით სავსებით მართლდება გაწეული რისკი, მაგრამ გერმანიის მთავრობამ ესეც არ იკმარა და მის უზრუნველყოფილ სავაჭრო კრედიტებს თან დაურთო საბჭოთა კავშირისათვის მეტად სამძიმო და სამარცხენო ცნობილ «კაპიტულიაციების» მაგვარი პირობები.

ამჟამად, რომ ბოლშევიკებისათვის არც ამ კრედიტებში ყოფილა საიმედო რამ.

არის კიდევ ერთი გზა რუსეთის დაავადებულ სახალხო მეურნეობის გაჯანსაღებისა: უცხო საკონცესიო და სამრეწველო კაპიტალის მიზიდვა. კომუნისტურმა ხელისუფლებამ ეს გზაც სცადა, მაგრამ შედეგი იმდენად უმნიშვნელოა, რომ მანე ლაპარაკიც კი არ ღირს. რომ უცხო კაპიტალი მიიზიდო, საქიროა სწორეთ ის, რაც საბჭოთა

*) დასახლებულ ავტორების კოლექტიური საინტერესო მახსენება «რუსეთის ეროვნული მეურნეობის აღდგენის შემოქმედებითი გეგმა» დაბეჭდილია ლონდონში მობინადრე რუსულ ეკონომიური საზოგადოების ჟურნალში «ზაპისკი რუს. ეკონ. ობშჩესტვა» № 6. 1922 წ.

რუსეთს არ გააჩნია: უფლებრივი წესრიგი. უცხო კაპიტალი მოითხოვს მისი ქმედების ქვეყანაში მტკიცე მშვიდობიანობის არსებობას, საკუთრების ხელუხლებლობას, სავაჭრო საიდუმლოების დაცვას და სავაჭრო კორესპონდენციის ხელუხლებლობას, კულტურულ სამოქალაქო და სისხლის სამართლის კოდექსების არსებობას და დამოუკიდებელ სასამართლოს. ეს მინიმალური პირობები არ არსებობს და ვერც იარსებებს ბოლშევიკების დიქტატურის რეჟიმში. აქ უკეთეს შემთხვევაში შესაძლებელია თითო-ორი ავანტიურისტმა გაბედოს და სცადოს ბედი იმ იმედით, რომ იქ ჩაიტანს ათასებს, ხოლო იქიდან გაიტანს მილიონებს. ხოლო უცხო კაპიტალის იმ რაოდენობას, რომელსაც შეუძლია რუსეთის დანგრეული ეკონომიკა გამოაბრუნოს, სავეჭური ვერასოდეს მიიზიდავენ.

ამაირად ეკონომიურათ გამოფიტულ რუსეთის გაჯანსაღების საშუალების მოპოვება არსებულ პირობებში სრულიად შეუძლებელია. სწორედ ამიტომაც აუცილებელია დღევანდელი რეჟიმის დაცემა.

ძნელია იმისი თქმა, თუ როგორი იქნება ხვალინდელი რუსეთის რეჟიმი ან რა ფერის იქნება მისი ხელისუფლება, მაგრამ ერთი კი აშკარაა: თუ ამ ხელისუფლებას სურს იარსებოს, იგი უნდა იქნეს აღდგენის ხელისუფლება, მან უნდა შესძლოს ისეთი რეჟიმის დამკვიდრება, რომელიც მცხოვრებთ მისცემს კულტურული და ეკონომიური განვითარების საშუალებას.

მაგრამ საკმაო არც მარტო კარგი რეჟიმის დაწესება იქნება.

როგორც ვიცით, დღეს რუსეთს არ მოეპოვება ეკონომიური აღდგენისათვის საჭირო ფინანსური საშუალებანი. თუ ხვალინდელი რუსეთი თავისი თავის ამარა დარჩა,—და ეს ადვილად შესაძლებელია, თუ მისი ხელისუფლება არ მიიღებს და არ დააკავაფილებს იმ მოთხოვნებებს, რომელსაც მას წამოუყენებენ დიდი სახელმწიფოები,—ამ შემთხვევაში კულტურული და ეკონომიური აღდგენის დაწინსვლის საქმე კუს ნაბიჯით იწარმოებს და იგი ვერ აიცილენს ჩინეთ-სპარსეთის ბედს. ეკონომიურათ დაძაბუნებული რუსეთი დანაწილდება პოლიტიკურათაც.

მეფის რუსეთი ხელს უშლიდა განაპირა კუთხეების და განსაკუთრებით არა რუს ერებით დასახლებულ ნაწილების ეკონომიურ ზრდას და განვითარებას. ომის წინა რუსეთის ინდუსტრიას ცენტრში, მოსკოვის რაიონში, ქონდა მოყრილი თავი. ასეთი პოლიტიკის მიზანი იყო განაპირა ქვეყნები და არარუსებით დასახლებული ნაწილები ეკონომიურათ დამოკიდებულ ეყო ცენტრისაგან და ამით მთელი რუსეთის ეკონომიური მთლიანობა დაეცვა. დღეს ეგ მთლიანობა თითქმის სავსებით დარღვეულია; რუსეთის ცენტრი ინდუსტრიის ნაწარმებით დღეს თავის თავსაც კი ვერ ინახავს, ხოლო განაპირა ქვეყნებზე ლაპარაკი ზედმეტია. პირიქით ცენტრი ირჩნის თავს განაპირა ქვეყნების ხარჯზე: მას მიაქვს უკრაინის და ყუბანის პური, ადერბეიჯანის ნავთი, საქართველოს მარგანცი. თურქესტანის ბამბა, ციმბირის ბუწვეულობა, მანდულობა და სხვა. აქედან ზოგს თვითონ ხმარობს, დანარჩენი უცხოეთში გააქვს და შემოსულ თანხებს ხმარობს, როგორც მოგპრიანება. ამით აიხსნება, რომ ამ რამოდენიმე თვის წინათ უკრაინელ პასუხისმგებელმა კომუნისტებმაც კი ორიენტაციის საკითხი დასვეს: მოსკოვისაკენ თუ დასავლეთ ვეროპისაკენო. ეგ საკითხი დღეს დგას რუსეთის ფარგლებში მოქცეულ ყველა ერებისათვის, რომელთაც კულტურული და ეკონომიური ინტერესები უკარნახებს დასავლეთ ვეროპის ორიენტაცია ამაჟობინონ. ეს ასე მომდებარა მით უმეტეს, რომ ამ არა რუს ერთა შორის არიან ისეთი ერები, რომლებიც მასიური კულტურით რუსის ხალხზე უფრო წინ დგანან და არა უკან. ამასთანავე დიდმა ომმა ეროვნული საკითხი მთელი თავისი სიგრძე-სიგანით წამოაყენა და ერთა თვითგამორკვევის პრინციპს მტკიცე საფუძველი ჩაუყარა. უკრაინამ, საქართველომ, ადერბეიჯანმა, კავკასიის მთიულებმა, სომხეთმა და სხვებმა თავისი თავი უკვე იცნეს, თავისი ეროვნული «მე», ეროვნული სახე მოიპოვეს. ამიერიდან ეს ხალხები ვერ დასთანხმდებიან არაფრის მქონე ველიკოროსიის ბატონობას. უნდათ თუ არა, ეს ხალხები თვითვე უნდა გახდნენ თავიანთ თავის ბატონნი და მომვლენნი. ეს ის გზაა, რომელსაც მათ უჩვენებს ისტორიული და ეკონომიური აუცილებლობა და თუ რომელიმე მათგანი ამ გზის გვერდის ავლას განიზრახავს, მას აუცილებელი გადაშენება და გადაგვარება მოელოს.

მაგრამ შეიძლება არსებობდეს იმედი, რომ ხვალინდელი რუსეთის მთავრობა შესძლებს იმას, რაც ვერ შესძლო კომუნისტურმა ხელისუფლებამ და მოახერხებს

იზოვოს საკმაო სესხი ქვეყნის აღსადგენათ და მისი ეკონომიური მთლიანობის განსამრთლებლათ?

ამ კითხვაზე რომ პასუხი გავსცეთ, უწინარეს ყოვლისა საჭიროა გავითვალისწინოთ თუ რამდენათ დიდია რუსეთის დავალიანება უცხოეთის მიმართ და რა საშუალებები გააჩნია მას თავისი ვალების მოსაწესრიგებლათ. ეგ ვალი 1918 წლის 1 იანვრისთვის ოქროს მანვლებათ შეადგენდა:

წინაომის სახელმწიფო ვალი	4.200.000.000 ოქრ. მან.
სამხედრო ვალები	7.428.000.000 » »
მთავრობის მიერ უზრუნველყოფილი სესხები	870.000.000 » »
მუნიციპალური სესხები	422.000.000 » »
სულ	12.920.000.000 ოქრ. მან. *)

ამ თანხას უნდა დაუმართო უცხოეთის კაპიტალი, რომელიც რუსეთის წარმოებაში იყო ჩაბმული. კომუნისტური ხელისუფლების მიერ გამოცხადებულმა ნაციონალიზაციამ ყველა სამრეწველო დაწესებულებისა უცხოელ კაპიტალისტებს ჩამოართვა მთელი ქონება. რომელიც დღეს გაფლანგულათ უნდა ჩაითვალოს. ყოველივე ექვს გარეშეა, რომ უცხო სახელმწიფოები მოითხოვენ თავიანთ ქვეშევრდომთა პრეტენზიების დაკმაყოფილებას. აი რომელ სახელმწიფოს რამდენი კაპიტალი იყო ჩაბანდებული რუსეთის მრეწველობაში:

საფრანგეთის 731.746.600 ოქრ. მან.	შვეციის 23.772.300 ოქრ. მან.
ინგლისის 507.479.800 » »	დანიის 14.737.700 » »
გერმანიის 441.593.200 » »	ავსტრიის 7.550.000 » »
ბელგიის 321.602,500 » »	იტალიის 2.506.200 » »
ამერიკის 117.750.000 » »	ნორვეგიის 2.300.000 » »
პოლანდიის 36.456.700 » »	ფინლიანდიის 2.000.000 » »
	სულ 2.242.974.100 ოქრ. მან. **)

თავისთავათ იგულისხმება, რომ ანგარიშის გასწორების დროს მთელ ამ თანხას რუსეთს ჩაუთვლიან ვალათ; ამნაირათ რუსეთის მთელი საგარეო ვალი შეადგენს 15.162.974.100 ოქრ. მან.

მხედველობაში მისაღებია აგრეთვე ვალების სარგებელი, რომლის გადახდა შეწყდა აქტომბრის გადატრიალების შემდეგ. ომამდე რუსეთი ყოველ წლიურათ უხდიდა უცხოეთს სარგებლის სახით 240 მილიონ მანეთს. ამის საჭიროებისათვის აღებულ ვალების ყოველწლიური სარგებელი შეადგენს 445.680.000 მანეთს, ორივე ერთად— 685.680.000 მან. რომელ რუსეთს შეეძლება ამდენი ვალის გადახდა ან მისი სარგებლის გასწორება? დავანებოთ თავი თავნის გადახდას და განვიხილოთ მართა სარგებლის გადახდის შესაძლებლობის საკითხი. ეგ არის ერთის მხრით საბიუჯეტო საკითხი, მეორე მხრით საქვეთო ბალანსის საკითხი. ძნელი დასაჯერებელია, რომ რუსეთმა შესძლოს მახლობელ წლების განმავლობაში ისე მოაგვაროს თავისი ეკონომიური ცხოვრება, რომ მან ბიუჯეტის წესით გადაირჩინოს ყოველ წლიურათ თითქმის 700 მილიონი ოქროს მანეთი ვალების სარგებლის დასაფარავათ. მაგრამ ესეც რომ მოხერხდეს, საქმე მაინც არ მოგვარდება, რადგან ამის საშუალებას მას არ მისცემს საქვეთო (რასჩოტნი) ბალანსი. ომამდე რუსეთის საქვეთო ბალანსის გამომსწორებელი იყო საჯურო ბალანსის დადებითი სალდო, რომელიც ომის წინ უკანასკნელ წლებში წლიურათ საშუალოთ შეადგენდა 300 მილიონამდე მანეთს (1913 წელში რუსეთმა გაიტანა უცხოეთში 1.520 მილიონის საქონელი, შემოიტანა კი 1374 მილიონის, დადებითი სალდო იყო მხოლოდ 146 მილიონი); აქედან უცხოეთში წარმომადგენლობაზე, ტურისტებზე და სხვა ისეთ ხარჯებზე, რომელნიც უცხო ვალიურას მოითხოვენ, მიდიოდა 90 მილიონზე მეტი; დანარჩენით იფარებოდა ვალების სარგებელი, მაგრამ ვერც ეგ უკანასკნელი მოთხოვნილება კმაყოფილდებოდა სავსებით.

ზედმეტია იმის მტკიცება, რომ ხვალინდელი რუსეთის სავაქრო ბალანსი პირველ წლიდანვე აქტიური ვერ იქნება. რუსეთს ძალიან ბევრი უცხო საქონლის შეტანა

*) ი. პავლოვსკის წერილი «რუსეთის სახელმწიფო ვალი», მოთავსებულია «ნაპისკი რუს. ეკონ. ობზჰესტვა» № 1, გვ. 179, ლონდონი 1920 წ.
**) ჯურნ. «რუსკი ეკონომისტ», № 11—12, ბერლინი 1923 წ., ივანოვის წერილი.

სპირია, განსაკუთრებით საწარმოვო იარაღების. რაც არ უნდა შეამცირო იმპორტი, ერთგვარ სახელმწიფო ვერ გადასცდები ისე, რომ სრულიად არ დაანგრეო ისედაც განადგურებული ეროვნული მეურნეობა. იმპორტის გადაჭარბებულ შემცირებით დღევანდელი ხელისუფლება ებრძვის თავის უმწიფო მდგომარეობას და შედეგად თვალწინ გვაქვს. რაც შეეხება რუსეთის ექსპორტს, მის გასაძლიერებლათ საჭიროა თვალსაჩინო კაპიტალი; ამ კაპიტალის მოგვანმდე რუსეთის ექსპორტი იმპორტს ვერ დაფარავს.

მაშასადამე ხვალინდელი რუსეთის ეკონომიური მდგომარეობა ისეთი იქნება, რომ მას არ ძალუძს თავისი ძველი ვალების სარგებელი იხადოს, თავნი ვალის გადახდაზე ხომ ზედმეტია ლაპარაკი. უკეთ რომ ვსთქვათ, რუსეთი გაკოტრებული მოვალეა. ამჟამად, რომ მას ახალ სესხს არაფერს მისცემს, სანამ მას ზურგზე ჰკიდია მოუგვარებელი უამრავი ძველი ვალები.

მაშ როგორ, რა გზით შეიძლება ამ მდგომარეობიდან თავის დაღწევა? ილიუზია იქნებოდა გვეფიქრა, რომ რუსეთის კრედიტორები აპატიებენ მას ამ ვალებს. შეიძლება კიდევ, რომ მისი ერთი ნაწილი აპატიონ, მაგრამ მეორე ნაწილის, და ალბად უდიდესი ნაწილის, გადახდას კატეგორიულათ მოსთხოვენ. როგორ, რით უნდა გადაიხადოს?

რუსეთის ტერიტორია შეადგენს მთელი ქვეყნიერების ერთ მეექვსედს. ამ თვალუწვდენელ სივრცეზე მრავალი ბუნებრივი სიმდიდრე ძვეს ხელუხლებლათ. რუსეთს არა აქვს საშუალება ვე სიმდიდრეები დაამუშაოს და გამოიყენოს ახლო დროის განმავლობაში. ადვილათ შესაძლებელია, რომ კრედიტორებმა მოსთხოვონ რუსეთს თავის ვალების დაფარვა ტერიტორიის ნაწილის დამოღობით. ასეთი საკითხი საფარანგეთისათვისაც კი დასევს; ომის დროს არსებობდა აზრი შეულოდენ ისეთ თვალსაჩინო და მნიშვნელოვან კოლონიას, როგორიც ინდო-ჩინეთია. ომის შემდეგ ამერიკელებმა რამდენჯერმე ჩალაპარაკეს საფარანგეთს, რომ მას თავის ვალების ნაწილის დასაფარავათ ხელი აეღო ზოგიერთ კუნძულებზე. მით უმეტეს რუსეთს წაუყენებენ ასეთ მოთხოვნილებას, ვინაიდან მას არა აქვს არავითარი სხვა საშუალება თავის ვალების საკითხის მოსაწესრიგებლათ. თუ რუსეთი მიიღებს ამ მოთხოვნილებას, მაშინ ექვს გარეშეა, რომ მას ახალ სესხსაც მისცემენ და თან ამ სესხის სარგებლის გადახდასაც რამოდენიმე წლით გადაუდებენ.

ამ მოთხოვნილების მიღება კი იქნებოდა რუსეთის დაყოფა გავლენის სფეროებათ და ეკონომიურ ზონებათ, რაც იგივე პოლიტიკურ დანაწილებას მოასწავებს.

არის კიდევ ერთი შესაძლებლობა. დაუშვათ, რუსეთი ვერ მოურიგდა თავის კრედიტორებს (ამ კრედიტორთა რიცხვში შედიან, ორიოდეს გამოკლებით, ევროპის თითქმის ყველა დიდი და პატარა სახელმწიფოები, ამერიკის შეერთებული შტატები და იაპონია) და ვალების საკითხი ათუწესრიგებელი დარჩა. როგორც ზევით არის ნათქვამი, ამ შემთხვევაში რუსეთი ახალ სესხს ვერ მიიღებს, მაგრამ შესაძლებელია მან მოახერხოს უცხო კაპიტალის მიზიდვა საკონცესიო და საწარმოვო კაპიტალის სახით. ასეთი შესაძლებლობა დასაშვებია იქნება, თუ ხვალინდელი რუსეთის მთავრობა შესძლებს ისეთი წესწყობილების დამკვიდრებას, რომელიც უზრუნველ ყოფს ყოველგვარ საფრთხისაგან უცხო კაპიტალს; უკეთ რომ ვსთქვათ, ამ წესწყობილების ფორმა და შინაარსი ნაკარნახევი იქნება უცხო კაპიტალის მიერ. ვე უკანასკნელი ამჟამათ თუ ფარულათ ჩაერგვა რუსეთის შინაურ საქმეებში და აიძულებს გაკოტრებულ ქვეყნის მთავრობას შეუქმნას მას (ე. ი. უცხო კაპიტალს) პრივილეგიური მდგომარეობა. ამნაირათ რუსეთში შეიქნა კაპიტულიაციების რეჟიმი.

უცხო კაპიტალი არავითარ ანგარიშს აუ გაუწევს ქვეყნის სამეურნეო ინტერესებს, მას ექნება მხოლოდ ერთად ერთი მიზანი: რაც შეიძლება მეტი მოიგოს. თავისთავათ იგულღისხმება, რომ თავისი მოქმედების და საქმიანობის ასპარეზათ იგი აირჩევს არა რუსეთის ცენტრს—არაფრის მქონე ველიკოროსიას—, არამედ ნედლი მასალის რაიონებს. ამ შემთხვევაში რუსეთის ეკონომიურ მთლიანობაზე ოცნებაც კი შეუძლებელი იქნება; ყოველი პროვინცია იცხოვრებს თავისი საკუთარი ეკონომიური ცხოვრებით; განცალკევებული ეკონომიური ცხოვრება წარმოშობს განცალკევებულ პოლიტიკურ ინტერესებს და გამოიწვევს რუსეთის პოლიტიკურ დაყოფას; ეს მით უმეტეს იქნება აუცილებელი, რომ რუსეთი დასახლებულია მრავალი ერებით, რომლებიც თავისი ჩვეულებებით, კულტურული წარსულის თავისებურობით და ეროვნუ-

89908

ლის მისწრაფებით დიდათ განსხვავდებიან აქამდე გაბატონებულ ველიკოროსიან ბისავან.

ამ მიმართულებისაკენ უკვე გადაიხარა ყოფილი იმპერიის ბედი, განმზადებული ბოლშევიკურ ბატონობის მიერ. რომელ მხრიდანაც არ უნდა მივუდგეთ მის დღევანდელ ეკონომიურ მდგომარეობას; დავინახავთ, რომ ყველა გზებს მივყევართ რუსეთის ყოფილ იმპერიის პოლიტიკურ დანაწილებისაკენ: ვე უკანასკნელი გამომდინარეობს არა ვინმეს სურვილისგან, არამედ იგი ნაკარნახევია ობიექტიური მდგომარეობის მიერ. ამ საფრთხეს კარგად გრნობენ რუსეთის პოლიტიკურ მოღვაწეთა წრეები, ეს დასწერეს და საქვეყნო სთქვეს სხვათა შორის ისეთ რუს პატრიოტებმა, როგორიც არიან ნ. ბელოცვეტოვი, ეკონომისტები და პრაქტიკული პოლიტიკური მოღვაწენი ბრაიკევიჩი და პლოტნიკოვი.

პირველი თავის პატარა შრომაში «რუსეთის გზები» («პუტი როსსიი»), რომელმაც საზოგადო ყურადღება მიიქცია, სწერს: «სრულ უტოპიათ უნდა ჩაითვალოს: დაუყონებლივ უკან დაბრუნება არაპოლოზებებით დასახლებულ იმ ოლქების, რომელსაც პოლონეთი დაეპატრონა და აგრეთვე მოგვარება წყნარი ოკეანის ნაპირების, კავკასიის და ბესარაბიის საკითხების; და თუ კი რამეზე შეიძლება ფიქრი, ეს არის ბალტიის ზღვაზე მისადგომ გზების დაბრუნება და კასპიის იქეთა მხარეში ხელახლა რუსეთის ხელისუფლების აღდგენა.

«ამნაირათ რუსეთის მომავალი ხელისუფლების მორიგი ამოცანა იქნება—გაერთიანება ველიკოროსიის, მალოროსიის და ციმბირის ბიკალამდე და კობულამდე ერთ მთლიან ერთეულათ, ხოლო თუ ბედი ყოფილ რუსეთის ამ ნაწილებს უკარნახებს დამოუკიდებელ არსებობას,—მათი შედუღება მუიდრო კავშირის საშვალებით.»^{*)}

მეორენი (ბრაიკევიჩი და პლოტნიკოვი) კოლექტიურ მოხსენებაში, რომელიც წაკითხულ იქნა რუსეთის ეკონომიურ საზოგადოების და ვაქარ-მრეწველთა კავშირის შეერთებულ სხდომაზე 1922 წლის 28 აპრილს, აცხადებენ: «უმჯობესია პირდაპირ, გადაჭრით დასახელო საფრთხე, ვინემ თვალეები დახუჭო და ტრაბახით თუ მანენ ოპტიმიზმით მიჩქმალო იგი.

რუსეთის დაყოფის საფრთხე, საფრთხე უეჭველი და რეალური, არსებობს. რუსეთი გადაჭრით უახლოვდება მას იმდენად, რამდენათ კვდება მისი საწარმოვო ძალები. რუსეთის ეროვნულ მეურნეობის დაშლასთან ერთად შეიძლება მოხდეს აგრეთვე პოლიტიკური დაშლა და დაყოფაც.»^{**)}

ამკარაა, რომ რუსეთის ყოფილ იმპერიის პოლიტიკური დაყოფის და დანაწილების საფრთხე არ არის იმათი გამოგონება, ვინც ამით დაინტერესებულია. ამ საფრთხის «უეჭველობა» და «რეალობა» ობიექტური ანალიზის საშვალებით გამოყავთ სწორეთ იმ რუსის პატრიოტებს, რომლებიც უადრესათ დაინტერესებული არიან დიდი და მთლიანი რუსეთის აღდგენით: მაგრამ ამ პატრიოტებმა კარგად იციან, რომ ისტორიის მსვლელობა და ეკონომიური აუცილებლობის კანონები მათ სურვილებს არ ემორჩილება, მათ არ ეკითხება რჩევა-დარიგებას, არამედ თავისი საკუთარი გზით მიდის.

ამ გზის სწორათ გავება. მისი ფრთხილი შეფასება და შესაფერი, მიზანშეწონილი ნაბიჯების თავის დროზე გადადგმა, აი რას უკარნახებს ისტორია დღევანდელი რუსეთის სახლვრებში მოქცეულ დიდ და პატარა ერებს.

ფრანგმა სენტ-ბევმა სთქვა: «კრიტიკოსის საათი 10 წუთით წინ უნდა იყოს». ამაზე მეტი ითქმის პოლიტიკურ მოღვაწეზე; უკანასკნელის არა მარტო საათი, არამედ კალენდარი უნდა იყოს რამდენიმე წლით წინ. ერის ხელმძღვანელმა წრემ, ერის პოლიტიკურმა მოღვაწეებმა ამ თავითვე უნდა გასუვრიტონ მომავალი აუცილებლობა და ამ აუცილებლობისაკენ მიმართონ თავიანთ ხალხის პოლიტიკური გზები.

ივ. ჯავახიძე.

*) «ზაპისკი რუს. ეკონ. ობშჩ.», № 4, გვ. 1450, ლონდონი 1921 წ.

**) იმავე ჟურნალის № 5, გვ. 2381, ლონდონი 1922 წ.

ნ ა ნ ვ რ ი თ.

რუსეთის კომპარტიკაში გრძელდება «ძმათა ბრძოლა»; ის უმთავრესათ წარმოებს გვეყუს ხაზზე: ციხეები თანდათან ივსება ახალი სტუმრებით, ძველ «კონტრ-რევოლიუციონერებს» ემატებიან ახალი «კონტრ-რევოლიუციონერები»—კომუნისტები. ესენი თითქმის ყველა მუშებია; ლიდერებს, ინტელიგენციას, ჯერ კიდევ ასე ვერ იბრძვიებენ, ესენი განაგრძობენ თავის ოპოზიციას სახელმწიფო ხარჯით (მათ დაუტოვეს ყველა თავისი ჯამაგირები), ხოლო «შავი ხალხი» დევნის და ჩეკის მსხვერპლია. ამ პოლიტიკურ ზომებს ურა-ბოლშევიკები ხანდახან დაურთავენ იდეურ თოფწამალსაც, თუმცა ეს მეტათ იშვიათია. ჯულაშვილებს იდეას ვინ მოსთხოვს, ასეთი «მეტო ბარგით» ისინი თავს არ იტკივებენ. და თუ უცაბედათ ამ სფეროშიაც შეტოპავენ—ნამდვილი ისტერიკა ემართებათ, იგრინებიან და იტანჯებიან. მსგავსათ მეფისტოფელისა ანგელოზის დანახვანზე. მათ დიდი ზეიმით გამაჩხუტუნეს ვილაც სლუპკოვი «ოპოზიციის» კალმით გასანადგურებლათ და ეს დეპეშებით ამცნეს მთელ კომუნისტურ ლაშქარს. ორი პაწაწკინტელა აზრია ჩაქსოვილი ამ ახალ გამოჩეკილ მხსნელის ნაწერში და ეს ორივე ბოლშევიკური უიდეოების სწორი მაჩვენებელია. «სახელმწიფოს მიზნათ აქვს სოციალისტური წესის გამარჯვება», სწერს ის და აქედან გამოყავს მისი უეჭველი გამარჯვება! ბერის მიზანია ცხონება, ამიტომ ის უეჭველათ ცხონდება! აი ამ ვაჟბატონათ მთელი იდეური ავლა-დიდება. არა ნაკლები ღირსებისაა მათი მეორე დებულება: საბჭოთა კავშირში ყოფილა მრავალი ეკონომიური «სექტორი», ამთ შოკის ერთია სოციალისტური სექტორი, რომელიც ჩაყლაპავს დანარჩენებს («კომ.» № 189—190). ძველი ოპორტიუნისტების აზროვნება—სოციალიზმი ნელ-ნელა ჩაექსავა არსებულ წყობილებათში, აქ წარმოდგენილია ახალი ფორმით და ახალი წვევით. ის, რაც მთელ ხალხს სულს უხუთავს—ეს სოციალიზმი ყოფილა, ხოლო რაც აცოცხლებს, ეს ბურჟუაზიულია. რომელიც ერთი მეორის გვერდით ვითარდებიან და ერთმანეთს ებრძვიან. ამ დიდებულ სექტორს ბ. სლუპკოვი ასალებს ნამდვილ ცხონებათ, ჭეშმარიტ სოციალიზმათ, რომელიც ნელ-ნელა შესცვლის მთელ ნებაურ და წვრილბურჟუაზიულ მეურნეობას! ვისაც ეს არ სჯერა, ან ვისაც ეს არ სურს—მიბრძანდენ ცინემი—აი იდეური ბრძოლის მატერიალური არგუმენტი. ჯულაშვილის რუსეთი განსაცდელშია. ეს ახლა უდაო ფაქტია.

და მას უცებ გამოუჩნდა მოულოდნელი ქომაგი, ვაი თუ მისი დაცემა რუსეთის დანაწილებით გათავდესო. მილიუკოვის პატრიოტიზმმა იფეთქა და სტალინი «რუსთა მიწების მომგროვებლათ» გამოაცხადა. «რა იქნება მაშინ, რომ ერთი საერთო რუსეთის მთავრობის ალაგას განჩნდეს რამდენიმე ასეთი მთავრება. ერთიმეორეზე დამოუკიდებელი?» კითხულობს მილიუკოვი. ასეთი განთავისუფლება ბოლშევიკური ტირანიისაგან მას სრულიად არ სურს («პოსლედნია ნოვოსტი». 21 აგვისტო). და რადგანაც ბოლშევიკურ რუსეთს უეჭველია ასეთი ბოლო მოყლის, ამას სტალინის ქომაგათ ცნობით აღარც უკრაინის კომუნისტები მალავენ. ცხადია დღევანდელი წყობილება «კონტრ-რევოლიუციონერი ბურჟუაზიისათვის» უფრო მისაღებია, ვინაიდან ეს წყობილება, მართალია, ტირანიულია. მართა იმავე დროს იმპერიალისტურია, და ასე საბჭოთა წყობილებას საბოლოოთ ფარდა ეხდება. მისი «სოციალიზმი» «პროლეტარიატი» და სხ. გარეგანი ფრაზებია მისი ნამდვილი შინაარსის დასამალავათ, რუსული ნაციონალიზმის და შოვინიზმის გასამტკიცებლათ. მილიუკოვმა საქვეყნათ გაატიტვლა სტალინი და მისი ამქარი, ამათ სხვა საბუთი არსებობისა დღეს აღარ აქვთ. სლუპკოვის სახელოვანი სექტორი ის ქვამია, რომელშიაც იხარშება მილიუკოვის «ნაციონალური იდეია» და იქედება დიდი იმპერიალისტური რუსეთი. გულს გული იცნობს, ესენი კარგათ მიუხვდენ ერთიმეორეს.

მაგრამ ჩვენი რენეგატები და მათი ქართველი აღები ამ მოსკოვური შოვინიზმის დასაფარავათ გაყვირიან ქართულ შოვინიზმზე, რომელშიაც ვითომ ჩაეფლო ჩვენი სოც-დემოკრატია და მასთან ერთათ მთელი ქართველი ხალხი. კ. სულაქველიძეს აზრით, ჩვენ «შევითვისეთ კაციქამია ნაციონალიზმითა» და «მევატოვეთ მარქსისტული

მსოფლმხედველობა»—ერთი სიტყვით გავზნდით ნამდვილი იმპერიალისტი («ახ. გზე-
ლი № 15). ხოლო აი ეს ვაჟბატონი ნამდვილი «მარქსისტი» იმიტომ, რომ სტალინ-
მილიუკოვის ბანაკშია მოკალათებული და გულმოდგინეთ ემსახურება დიდ განუყო-
ფელ რუსეთს. მთელი ამ ჰუბანწყვეტისათვის ის თურმე თვეში იღებს 150 მ. და გლახა
ბინას. წყენით მოკვიბობს იგივე ვაჟეთი. ეს, რასაკვირველია, ერთობ მძივრ გასა-
მრჯელოა; ალბათ რენევადის ბეტრა გაიაფებულა და ჩქარა ჩირათაც არ ეღირება.
მოსკოვსაც მოსწყინდა თავისი ბუტერბროდებით ამდენი მუქთახორების რჩენა და
«ხელმომპირნეობას» ამათხედაც ავრცელებს. «მარქსისტობაც» ადვილი ხელობა შეი-
ქნა. ვინ გინდა რომ ის არ-იყოს. მართალია მარქსისტი აღარ არიან კაუცკი, გედი,
ვანდერველდე, პლენხანოვი, აქსელროდი, ახლა აღარც ზინოვიევი და ტროცკია, მარა
სამაგიეროთ გაჩგებამ არ დაგვივიწყა და მათი ადგილი დაიჭირა ნამდვილ მარქსისტე-
ბმა—ჯულაშვილმა, ორჯონიკიძემ, კოწია სულაქველიძემ, სოლომონ დოლიძემ—ერთი
სიტყვით მრავალ გამოჩენილ უცნობმა და სახელგანთავსებელ ბუტერბროდისტებმა. აი ესენი
აშენებენ სოციალიზმს! მართალია მათ ორ ბატს არავინ მიბარებს, მარა «სოციალის-
ტური სექტორის» მიბარება მაინც ხომ შეიძლება; ისიც მართალია, რომ ეს მათთვის
არავის მიუბარებია. არამედ თვითონ მიიბარეს და დაუკითხავთ «იმასწობიან». «აი ამ
პარტიანია ყველა მუშის, ყველა სოციალისტის ალაგი»—გვიწოდებს გამოჩენილი მარ-
ქსისტი სოლომონ დოლიძე (იქ. № 14).

მზნდა ერთი დიდი მარცხი; ამ პარტიის ნამოღვაწევს ფარდა ახადა მისმა ლი-
დერმა და თავიდან ფეხებამდე ნანშირით გამურული წინ გამოგვიგორა. ფ. მახარაძემ
ჩამოიარა თავის საბრძანებლის ერთი კუთხე—თელავის მახრა და აგვიწერა იქაური
ურთიერთობა. მისი სიტყვით, ბოლშევიკების ბატონობის ხანაში «გლეხკაცობის ფე-
ნებათ დაყოფა საკმარისათ შორის წასულა. სიმდიდრე და სიღატაკე თქვენ აშკარათ
წარმოგადგებათ თელაწინ... ერთი წარბაზები, რომლებშიაც მდიდრები და
შეძლებული გლეხები ცხოვრობენ. მეორე მხრით კი ქოხები, რომლებშიაც თავს
აფარებენ ლატაკი გლეხები». როგორც ხედავთ, «სოციალისტურ აღმშენებლობაში»
კლასიური დაყოფა გაძლიერებულია და სიღატაკე-სიმდიდრე სხვადასხვა ფენებში და-
გროვილა. აი ეს მიმდინარეობაა ნამდვილი სოციალიზმი, ხოლო ვინც ამას არ იწამებს,
ის ვილაც უცნობი კაუცკისებური სოციალისტია. ეს კიდევ არაფერია, საბჭოთა სო-
ციალიზმი კიდევ უფრო შორს მიდის. «ორატორათ გამოდის სოფლის შეძლებული
ხალხი, განაგრობს ბ. ფილიპე. პასუხისმგებელ მუშაკს ამ შემთხვევაში დიდი სიფრ-
თხილე მართებს. სოფლის გამოცოცხლებას, ამოქმედებას და გამოფხიზლებას ჩვენ
ვესალმებით. ყოველივე ეს სწორედ ის არის, რაც კომუნისტურ პარტიას და საბჭოთა
ხელისუფლებას სურთ». ამინ და კრიალეისონ! მთელი ეს ეკონომიური და პოლიტი-
კური პროცესი თურმე კომუნისტური პარტიის სურვილი ყოფილა! სოფელი დარჩე-
ნია «კულაკებს» და ამით დიდათ კმაყოფილია ბოლშევიკები. «სოციალისტური სექ-
ტორი» იმარჯვებს! და რომ ამასი ეჭვიც არავის ქონდეს, ავტორი განაგრობს: კულა-
კებს ზედმეტი მიწები აქვთ, «შეიძლება მათ ჩამოერთვას ეს, მაგრამ შესაძლებელია
რომ ამან გაუგებრობა გამოიწვიოს. ამიტომ ასეთ ზომას შეიძლება მივმართოთ უკი-
დურეს შემთხვევაში». მიწა რჩება კულაკებს, ღარიბებს რა? ამით «თავის მოყრა და
ორგანიზაცია... კოლპერატის ნიადაგზე!» ერთი სიტყვით, მდიდართ სიმდიდრე, ღა-
რიბთ ცარიელი სიტყვები—აი «სოციალისტურ» აღმშენებლობის უკანასკნელი სიტ-
ყვა. ყველა ეს და კიდევ მეტი დაუჯერებელი ამბავი—მოთხრობილია კომუნისტის ორ
ნომერში (№ 163—146).

როგორ აღორძინდა ასეთი სიღარიბე ამ «სოციალისტურ სამოთხეში»? ამის ერ-
თათ ერთი მიზეზია სწორეთ ეს უებარი «სოც. აღმშენებლობა», სადაც ღარიბი ღარიბ-
დება, მდიდარი—მდიდრდება. საბჭოთა ქურუმებს გამოუანგარიშებიათ, ვის რამდენი
პირუტყვი ყავს—თხა, ცხვარი, ბატი, ქათამი, ძროხა, ხბო, ინდოური და სხ. და ყველა
მაშვე დაუღვიათ ვადასახადები. გლეხი ფეხს ვერ გაადგამს, ერთ ძირს ჩაისაც ვერ და-
რგავს; რომ ბოლშევიკების «ბოჩიკები» კარზე არ მიადგენ და ჯიბე არ დაუცალიერონ.
ამით ისინი დიდათ ამაყობენ კიდევაც და გაიძახიან «ამნაირათ სასოფლო-სამეურნეო
გადასახადის ჯამი გაიზრდება დაახლოებით 200 ათასი მანეთითო» («კომ.» № 194). ამ
წესით ხდება სოფელელთა დარბევა და თუ გლეხმა უარი სთქვა ასეთ «სოციალისტურ

ამწინებლობაზე», ვაი მისი ბრალი, ამ თავზედის წინააღმდეგ ამუშავებულია მთელი აპარატი. ფ. მახარაძემ უკვე გამოსცა შესაფერი ბოძანება 22 ივნისს: გადასახადის უარის მთქმელთ. წამქეზებელთ, ხელმძღვანელთ და ორგანიზატორთ თავისუფლების აღკვეთა არა ნაკლებ ექვსი თვისა სასტიკი იზოლაციით და თანაც ჯარიმა შეწერილი გადასახადის და ბეგარის ორმაგი რაოდენობით; უკეთუ დანაშაული ჩადენილია განსაკუთრებულ დამამძიმებელ გარემოებაში—მთელი ქონების ან მისი ნაწილის კონფისკაციით. დანარჩენ მონაწილეთ ჯარიმა იმავე რაოდენობით» და ასე ჩაყვება ბოლომდე—ციხე, ჯარიმა, კონფისკაცია—ერთი სიტყვით გლეხის თავზე დატრიალებულია ყველა წისქვილები კომუნისტური პარტიის სადღეგრძელოთ.

და ასე, ბოლშევიკები ატყავებენ გლეხობას, ქმნიან მათ სილატაკეს, ხელს აფარებენ «კულაკებს», არზენათ კრეჭენ არა მარტო ცხვარს, არამედ ყველა პირუტყვის მათი პატრონიანა და ამ რიგათ ამოღებული ქონება ურიგდება ბოლშევიკებს, რენე-გატებს და მათ ამყოლ-დამყოლთ.

მოდით და ამის შემდეგ ნუ ჩაეწერებით სოლომონ დოლიძის პარტიაში! სწორეთ აქ არის თფილი ადგილი ყველა «ქუშმარტების»,—კულაკის, ჩეკისტის, მახარაძე-თორიების და მრავალ სხვათა, რომელთა სახელი უფალმა უწყის...

ამაზეა ნათქვამი: სოფელი ვნახე უძალო, შვიგ ვავიარე უჯოხო.

დ ა დ გ ე ნ ი ე გ ბ ე

საქ. ს.-დემ. მუშ. პარ. გურიის ორგანიზაციების მე-V არალეგალური კონფერენციისა.

1926 წლის იანვრის ბოლო რიცხვებში შესდგა საქართველოს სოციალ-დემოკრატიული მუშათა პარტიის გურიის ორგანიზაციების არალეგალური მეხუთე კონფერენცია.

კონფერენციამ ფეხზე ადგომით პარტიე სცა ბრძოლაში დაღუპულ ამხანაგთა ხსოვნას.

საპატიო თავმჯდომარეებათ არჩეულ იქნენ შემდეგი ამხანაგები: ნ. ქორდანია, ნ. რამიშვილი, კარლო ჩხეიძე, ირ. წერეთელი, ევგ. გეგუქკორი, გრ. ლორთქიფანიძე, ის. რამიშვილი, კაუტკი, ვანდერველდე, რენოდელი და აქსელროდი.

განხილა რა დღის წესრიგში დასმული საკითხები, კონფერენციამ გამოიტანა შემდეგი დადგენილებები:

1. ს ა ე რ თ ე მ დ გ ო მ ა რ ე ო ბ ა .

იღებს რა მხედველობაში: 1) რომ სოციალიზმის განხორციელება შეუძლებელია გარეშე დემოკრატიულ წყობილებისა, 2) რომ დემოკრატიული რესპუბლიკა ერთადერთი ფორმაა, რომელზედაც უნდა აღმოცენდეს სოციალისტური რესპუბლიკა საერთაშორისო მასშტაბით. 3) რომ სოციალიზმი უნდა გულისხმობდეს ერთა თავისუფალ კავშირს, 4) რომ 1917 წლის დიდი რევოლუციის პროცესში საქართველოს სოციალ-დემოკრატიულ პარტიის ხელმძღვანელობით და მეთაურობით მოპოვებული საქართველოს დამოუკიდებლობა და მისი მართვა-გამგეობის დემოკრატიულ რესპუბლიკაში ჩამოყალიბება ერთადერთი უახლოვლესი და უსწორესი გზა იყო სოციალიზმისაკენ მიმართული, რომელიც მიზნათ ისახავდა, როგორც საქართველოს მუშათა კლასის ჩაბმას სოციალისტურ აღმშენებლობაში პროლეტარიატის მეთაურობით, ისევე დამონებული ქართველი ერის განთავისუფლებას ყოველგვარი გარეშე ბატონობისაგან მთელი ქართველი მუშათა კლასის, პროლეტარიატის და გლეხობის მეთაურობით. 5) რომ 1921 წელში ბოლშევიკური რუსეთის მიერ საქართველოს დაპყრობამ მოსპო საქართველოს დამოუკიდებლობა, ჩვენ მიწა-წყალზე ქართველი ერის სუფერენობა, მთელი ქართველი ერი დაუმორჩილა მოსკოვის ბატონობას; საქართველოს მაწა-წყალი, ხე-ტყე, მადნეულობა და სხვა სიმდიდრე ისევ რუსეთს დაუბრუნა გასანადგურებლათ, ჩაპყლა ხალხის მართვლობა და დემოკრატიის ნაცვლად გაამეფა რუსის ხიშტებზე დამყარებული ტირანია რამდენიმე უპასუხისმგებლო პირთა «პროლეტარიატის დიქტატურის» დროშით, რუსეთის ბატონობის უღელი დაადგა კისერზე მთელ საქარ-

თველოს და ამით ერთიანად მოსპო სოციალიზმის განხორციელებისათვის აუცილებელი წინასწარი პირობები და კულტურული პირობებიდან გადაგვისროლა უკან ბარბაროსობისაკენ. ნ) 1924 წლის აგვისტოში მომხდარმა პატარა საქართველოს აჯანყებამ ბოლშევიკური დიდი რუსეთის წინააღმდეგ საქართველოს დამოუკიდებლობის და დემოკრატიული წყობილების დასაცავათ ყველასათვის ნათელჰყო მთელი ქართველი ერის და მისი მუშათა კლასის მტკიცე და ურყევი ნებისყოფა საქართველოს დამოუკიდებლობისა და დემოკრატიული წყობილების განმტკიცების საქმეში, რამაც აშკარა ჰყო სოციალ-დემოკრატიული პარტიის პრინციპისა და ტაქტიკის სისწორე საქართველოს სინამდვილეში;

საქართველოს სოციალ-დემოკრატიული მუშათა პარტიის გურიის ორგანიზაციების წარმომადგენლების კონფერენცია ერთხმად ადგენს: მეტის ენერგიით, სიფრთხილით და თავდადებით შეამკიდროვოს თავის რიგები სოციალ-დემოკრატიული პარტიის დროშის ქვეშ, რომ პირველ შემთხვევისთანავე დაუზოგველათ ეკვეთოს მტერს და აღადგინოს საქართველოს დამოუკიდებლობა და მისი დემოკრატიული წყობილება.

2. ო რ გ ა ნ ი ზ ა ც ი უ ლ ი მ უ შ ა ო ბ ა .

აჯანყების შემდეგ მოხდა პარტიის გადახალისება. პარტია განზრახ ამცირებს წევრთა რიცხვს კონსპირაციის მიზნით. საწევრო გადასახადს იხდის ყველა პარტიის წევრი, გარდა უკიდურეს ღარიბთა. საქართველოს სოციალ-დემოკრატიულ მუშათა პარტიის მესამე არალეგალურ ყრილობის ყველა დადგენილებებს გურიის სამაზრო კონფერენცია მხარ უჭერს და ატარებს ცხოვრებაში.

მ ი ს ა ლ მ ე ბ ე ბ ი .

ცეკას. გურიის ორგანიზაციათა წარმომადგენლების მეხუთე არალეგალური კონფერენცია გესალმება თქვენ, როგორც თავის ხელმძღვანელ ცეკას. განაგრძეთ თქვენი თავდადებული საარაკო ბრძოლა ამ ჯოჯოხეთურ პირობებში. იყავით მტკიცე და ურყევი—გრწამდეთ, რომ გურია თქვენთან არის პირველ დამახებისთანავე.

საზღვარ. გარეთელ ბიუროს. აღსრულდა უკვდავი ბებელის სიტყვები 1907 წ. შტუტგადტის კონგრესზე წარმოთქმული. ქართველი ერი, როგორც ერთი კაცი, ისე აღსდგა და დაუზოგველათ ეკვეთა ერის, ქვეყნის და მისი სახალხო. დემოკრატიული წყობილების გამანადგურებელ მტერს. მან ვერ აიტანა დამპყრობელ ბოლშევიკთა ტირანია, მისგან ერის განთავისუფლება დაისახა უპირველეს საქმეთ დე ყველა სხვა მიზანი უკანა რიგში მოაქცია. ამით მან სავსებით გაამართლა თქვენი საზღვარ-გარეთელი მუშაობა. ბოლშევიკების მიერ დახვრეტილ თავდადებულ გმირთა ანრდილები ვაჟალებთ ასკეცი ენერგიით გააცხოველოთ და განაგრძეთ თქვენი მუშაობა. ჩვენი სული და გული ერთია. ამცნეთ მთელ კულტურულ კაცობრიობას ქართველი ერის თავდადებული ბრძოლა დამპყრობელ ბოლშევიკურ რუსეთის წინააღმდეგ და მისი მტკიცე ნებისყოფა საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენის საქმეში. შეარცხვი-ნეთ მოყიდულები, თვალი აუხიდილეთ გზა აბნეულებს.

გ ა დ ა ს ა ლ ე ბ უ ლ ე ბ ს და დ ა ტ უ ს ა ლ ე ბ უ ლ ე ბ ს. მსურვალე და გულწრფელი საღამო თქვენ. ამხანაგებო! იყავით მხნეთ და ყოჩაღათ. თქვენი ტანჯვა ქართველი ერის წყლულია. მისი ეროვნული სხეულის განმათავისუფლებელი მოძრაობა თქვენი სხეულის სისწლის მოძრაობაა. თქვენ წმინდა სანთელივით დნებით ქართველი ერის და მისი მუშათა კლასის ინტერესებისათვის. არ არის არც ერთი წუთი, რომ ქართველი ამას არ გრძნობდეს, მაღლიერ ერის გულში უჩინარათ ღვივდება თქვენგან დანთებული ნაპერწკალი, და შორს არ არის ის დრო, როცა გალვივებული ეს ნაპერწკალი ერთიანათ გადაბუგავს საქართველოს დამოუკიდებლობისა და მისი დემოკრატიული წყობილების მტერთ. მაშინ მოვილოცავთ ნამდვილ აღდგომას.

კონფერენციის თავმჯდომარე: ვასო, მდივანი: ელიზბედი.

მუქიკუბრი მცხე, ოპოზიცია და კომინტერნი.

(გერმანულ «ოპოზიციონერ» კომუნისტის მხილებანი)

გერმანიის კომპარტიის მარცხენა ოპოზიცია სცემს სპეციალურ კვირეულს, რომლის სახელწოდებაც: «ცნობის ფურცელი გერმ. კომპარტიის ოპოზიციის (მარცხენა კომ. პარტია) გერმანიისა ქვემო საქსონიის ოლქში მომუშავე პარტიულ მუშაკებისათვის». ამ გამოცემის ხელმძღვანელია ესლა უკვე პარტიიდან გარიცხული (იხილეთ «ბრძოლა» № 14) ცნობილი კომუნისტი, რეისტაგის დეპუტატი იოჰან კაცი. «ცნობის-ფურცელი» მხოლოდ კომპარტიის წევრებისათვის ყოფილა დანიშნული; მისი მიზანია სტალინის პოლიტიკის წინააღმდეგ ბრძოლა და მისი მხილება. კაცი, კომინტერნის ერთი თვალსაჩინო მოღვაწე, მოსკოვში ნამყოფი და იქაურ პირობების კარგად მცოდნე, მოურიდებლათ ხდის ფარდას როგორც რუსეთის კომპარტიის ნამდვილ პოლიტიკას, ისე საბჭოთა მთავრობის და ევროპის კომპარტიების ნამდვილ ურთიერთობას.

მოგვეყავს მთავარი ადგილები ერთი წერილიდან, რომელიც ეხება კომინტერნის გაფართოებულ აღმასკომის უკანასკნელ სხდომას ამა წლის მარტში («ცნობის ფურცელი» და სხვ. № 4).

«ზოგიერთები, განსაკუთრებით მოსკოვიდან ახლად დაბრუნებულები, ირწმუნებიან, რომ გაფართოებული აღმასკომის ეს სხდომა უკანასკნელი იყო. ჩვენ კი ვფიქრობთ, რომ თუმცა ეს სხდომა დიდი მარცხი იყო კომინტერნის გემის საბედისწერო მოგზაურობაში, ის მაინც არ წააგავდა საბოლოო დაღუპვას. გემი გაიბზარა, მას წყალი ჩაუდგა, მაგრამ ჯერ კიდევ განაგრძობს ცურვას». ავტორი უსაყვედურებს სხდომის მონაწილეთ, რომ კაპიტალიზმის საწინააღმდეგო ბრძოლაზე ცოტას ლაპარაკობდნენ და მომეტებულათ გართულნი იყვნენ «ახალ რეფორმისტულ ლოზუნგების მასიურ გამოცხობაში» და «მემარცხენა ვინებაში». სამი კითხვა შეადგენდა ყურადღების ცენტრს: «ნების პოლიტიკის გამართლება, ევროპის შეერთებული შტატები და კომუნისტურ პარტიების გათქვეფა მუშურ პარტიაში, ინგლისის მუშათა პარტიის მსგავსათ».

«ცნობის ფურცელი» ამგვარათ ახსიათებს ნებს და საზოგადოთ საბჭოთა მთავრობის პოლიტიკას:

«როცა ლენინმა გლენობის წინააღმდეგობის ზეგავლენით ნების პოლიტიკა დაიწყო, ის ვანწყვეტილი ირწმუნებოდა, რომ ნების პოლიტიკა—ფულის ტრიალით, თავისუფალ ვაჭრობის და ბირჟის აღდგენით, აღმშენებლობის თავისუფლებით, კონცესიებით და სხვ... არის მხოლოდ დროებითი უკანდახვევა, რომელსაც დაუყონებლივ მოჰყვება კომუნისმისაკენ დაბრუნების ცდა. ამ ახალი წლის წინა დღეებში, რ. კ. პარტიის მე-14 ყრილობაზე სტალინმა და ბუხარინმა წამოაყენეს ზინოვიევის და კამენევის წინააღმდეგ დებულება, რომ ნების პოლიტიკა არის არა მარტო უკანდახვევა, არამედ აგრეთვე საფუძველი მეურნეობის უმალეს ფორმისა. ესლა, რამდენიმე კვირის შემდეგ, გაფართოებულ (კომინტერნის) აღმასკომის სხდომაზე უკვე მიიღეს რეზოლიუცია, რომლის თანახმათ ნების პოლიტიკა წარმოადგენს ნამდვილ მეურნეობის ფორმას პროლეტარულ სახელმწიფოსისა და არა მარტო რუსეთისათვის, არამედ აგრეთვე ყველა ქვეყნებისათვის, როგორც დღევანდელ მომენტში, აგრეთვე მომავალისთვისაც. არა ნების პოლიტიკა უნდა ჩაითვალოს დროებით უკანდახვევათ. არამედ დროებით შეცდომათ უნდა ჩაითვალოს პირვანდელი კომუნისმი. კომუნისმი—ეს ბავშვური ავთოპეფობაა. ნების პოლიტიკა წმიდათა წმიდათ ცხადდება. ასეთია ახალი ეკონომიური ლოზუნგი. გაუმარჯოს ნებს! გაუმარჯოს ბირჟას და თავისუფალ ვაჭრობას! გაუმარჯოს კაპიტალიზმს!»

ამას მოჰყვება პირდაპირი თავდასხმა საბჭოთა მთავრობაზე.

«საბჭოთა რუსეთს მუდამ უპირდაპირებენ ყველა სხვა დანარჩენ სახელმწიფოებს, როგორც ერთად ერთ პროლეტარულ სახელმწიფოს. მხოლოდ რუსეთში ეკუთვნის ძალაუფლება პროლეტარიატს, დანარჩენ ქვეყნებში ძალაუფლება კაპიტალისტურ ბურჟუაზიის ხელშია, რომელთანაც დაუშვებელია არამც თუ კავშირი. არამედ შეთანხმებაც კი, მის წინააღმდეგ სწარმოებს დაუზოგავი ბრძოლა. და თუ რუსეთის მთავრობა მონაწილეობას იღებს მსჯოვში ებერტის ხსოვნის აღსანიშნავ სამგლოვიარო ცერემონიაში, თუ ის რომში სახიშო სადილს უმართავს მუსოლინს, ბერლინში პატივებს საელჩოში სადილათ სექტს და სევერინგს და ულოცავს არჩევას ჰინდენ-

ბურგს—ღმერთო ჩემო, ეს ხომ სულ მხოლოდ თავაზიანობის აქტებია, რომელსაც პროლეტარული სახელმწიფოც კი გვერდს ვერ აუვლის».

ესლა ბრალდების მეორე პუნქტი—«ევროპის შეერთებული შტატები».

«ამას მოჰყვა ერთა ლიგის მიერ რუსეთისადმი მიმართული წინადადება მონაწილეობა მიეღო კომისიების მუშაობაში. და მერე უარსაცო რუსეთმა ეს წინადადება არა, მან სთქვა მხოლოდ, რომ არ წავა შევიცარიაში, საცა ჩვენი ელჩის ვარაუდების მკვლელი გამართლეს. სხვა ადგილას კი—ბატონი ბრძანდებოდეთ! ეს ნიშნავს: ჩვეულებრივ ღამის სათევში მე არა ვარ თანახმა უმანკობა დავკარგო, მაგრამ რომელიმე მყუდრო სასტუმროში—ეს სხვა საქმეა. და, აი, მოხუც ნანსენის საშუალებით ეძებენ კიდევ ამგვარ სასტუმროს».

მესამე ბრალდება—კომუნისტურ პარტიაზე უარის თქმაა.

«კომუნისტურ პარტიას მუდამ «ერთად ერთ» მუშათა პარტიათ აცხადებდნენ... ესლა კი 1926 წელს, გაფართოებული აღმასკომი ადგენს, რომ რევოლიუციურ პროლეტარიატის ერთად ერთი მართებული ორგანიზაცია არის მუშათა პარტია, რომელშიაც შედიან როგორც კომუნისტები, აგრეთვე სოციალდემოკრატები. «მუშათა პარტია ყველა ქვეყნებისათვის»—აი ახალი ორგანიზაციული ლოზუნგი. და ეს სწორია. თუ კომუნისტი მხოლოდ ბავშვური ავადმყოფობა იყო რუსეთის სახელმწიფოსი, ხოლო პოლიტიკურ მიზნას კაპიტალისტური ერთა ლიგა შეადგენს, მაშინ რალა საჭიროა კომუნისტურ პარტიების დამოუკიდებელი არსებობა? რალა საჭიროა საზოგადოთ კომუნისტური ინტერნაციონალი? «გვესაჭიროება თუ არა ჩვენ კიდევ კომუნისტური ინტერნაციონალი? აი საკითხი. რომელიც დაისვა ფაქტიურად აღმას. კომიტეტის დეკლარაციების წინაშე. და მრავალმა განაცხადა: დიან. ის ჩვენ გვესაჭიროება. და თუ არ ესაჭიროება რუსეთს, ჩვენ ის ურუსეთთ უნდა შევინარჩუნოთ. ასეთი პოზიცია დაიკავეს და ასეთი განცხადებები გააკეთეს ბორდიგამ (იტალია), პანენემა (სკანდინავია), დომსკომ (პოლონეთი), მსალოვა (გერმანია)».

გამოქვეყნებულ პროტოკოლებში. კიდევ უფრო საინტერესოა იოჰან კაცის მხილება შესახებ მდგომარეობისა რუსეთის კომპარტიაში. ნუ დავივიწყებთ, რომ «ცნობის ფურცელი» გამოვიდა გასულ აპრილში. როგორც მკითხველი დაინახავს, უკვე გაზაფხულზე გერმანელი კომუნისტები გაცნობილი იყვენ იმ მწვავე შინაგან ბრძოლას რუსეთის კომპარტიაში, რომელმაც საჯაროთ მხოლოთ ივლისში იჩინა თავი. ეს მხილება დღესაც საგულისხმოა, რადგან იძლევა ზოგიერთ ახალ მასალას და ფარდას ხდის ნამდვილ ურთიერთობას რუსეთის დღევანდელ მმართველ და ევროპიელ კომუნისტებს შორის.

«ცნობის ფურცელი» გვამცნობს:

«ზინოვიევი, რომელსაც ფაქტიურად ხელფეხი შეუკრეს, რომელიც დატუქსეს და შეამკეს ლანძღვა-გინებით იმისათვის, რომ ის გახდა რევოლიუციურ მუშათა ოპოზიციის გამომხატველი რუსეთში, მაგრამ რომელსაც ჯერ-ჯერობით კიდევ ითმენენ ფორმალურად, როგორც კომუნისტის მეთაურს, აი ამ ზინოვიევის არაფერი ჰქონდა იმის საწინააღმდეგო, რომ კომინტერნის რეზოლიუციებს სერბოზული ჯგუფები წინააღმდეგენ. არა ერთხელ მისცა მან წინადადება სტალინელებს თავისი პოსტიდან გადადგარიყო. მაგრამ ისინი არ იღებდენ ზინოვიევის გადადგომას, რადგან უკანასკნელს ჯერ კიდევ ევროპიელ კომუნისტების ძლიერ დიდი რიცხვი უმაგრებს ზურგს. მართალია, გერმანელ კომუნისტთა შორის ტალმანის უღირსი ჯგუფი უკვე «მამაცურათ» დადგა მუიკურ მეფის, სტალინის. მხარეზე, ვინაიდან მილიონები ესლა უკვე არა ზინოვიევის, არამედ სტალინის განკარგულებაშია... მაგრამ გერმანიის კომუნისტური პარტია სხვანაირად ფიქრობს. და აგრეთვე საფრანგეთის პარტიის უმრავლესობა, სკანდინავიელები, პოლონელები და ჩეხთა უმრავლესობა. ამითან ერთად ზინოვიევი შეეძლო მთელი ინტერნაციონალური ფრაქცია შეექმნა. მან უკვე დაიწყო მოლაპარაკება ამის შესახებ»...

«რატომ—აღშფოთებით კითხულობს შემდეგ «ცნობის ფურცელი»,—ზინოვიევი, კამენევი, საფაროვი, კრუპსკაია, ალექსანდრა კოლონტაი და სხვები ითმენენ სტალინის რეპრესიებს? რატომ არ გადააფურთხებენ ისინი ყველა ამ აკრძალვებს გამოსვლისას, გადაბარგებას ქალაქიდან ქალაქში და სხვა რეპრესიებს? რატომ საჯაროთ არ გამოსთქვამენ თავიანთ აზრებს? რატომ არ მოუწოდებენ რუსეთის პროლეტარიატს კლასიურ ბრძოლისათვის?»

განა მათ არ იციან. რომ ობიექტიურად სტალინი ნოსკეს როლს ასრულებს? რომ სტალინის პოლიტიკის წყალობით წელს იმართავს არა მარტო კაპიტალისტური გლეხური დემოკრატია, არამედ მეფური რეაქცია? განა ისინი ვერ ხედავენ გენერალიტეტის მძლავრ გავლენას სამხედრო საქმეში, დიპლომატიაში, ფართო შეუგნებელ მასებში?

«რატომ ისინი აშკარათ არ შემოგვიერთობიან ჩვენ, განზნთან, დომბსკისა, და ბორდიგასთან ერთად?... ჩვენ ვიცით, რომ ზინოვიევისა, კამენევისა და მათ მეგობართვის აშკარა გამოსვლა მოასწავებს, საბოლოოთ, სამოქალაქო ომს და შეიძლება შევიცარიოში გაქცევას. მაგრამ რა უნდა მისცეს მათ კაპიტალისტურმა რუსეთმა? მათ უნდა მიიღონ გადაწყვეტილება. პროლეტარიატის დიად განმათავისუფლებელ ბრძოლაში არსებობს მხოლოდ: ან—ან. ყველა შუათანა ჯგუფები განწირული არიან გახრწნისათვის».

და დაბოლოს «ცნობის ფურცელი» მოგვითხრობს:

კომინტერნი ეხლა მხოლოდ მოჩვენებაა. ორივე ფრაქცია—ზინოვიევის და სტალინის—იწყებენ ხელისუფლებისათვის ბრძოლას. ზინოვიევის მხარეზეა ტრადიცია, სტალინის მხარეზე—ფული. ამიტომ პირველთა გამარჯვება ხვდება სტალინს—ჯერ ჩვენ გვეჭირება ებრაელ სტალინის შეცვლა ქართველ სტალინით, შემდეგ კი ჩვენ, რუსები. გავუსწორდებით ქართველ სტალინს,—ასე ლაღადება ერთი ფრაქციული დოკუმენტი კავკასიიდან, რომელიც წარმოადგინა ზინოვიევი 1925 წლის მარტში. მაშინ თვით ზინოვიევის არ მიანდა მდგომარეობა სერიოზულათ. დღეს კი ის შემფოთებულია. კიდევ ცოტა ხანი და სტალინსაც შეიპყრობს შემფოთება».

გერმანელ რევოლუციურ მუშებმა უნდა გადასწყვიტონ: სტალინთან თუ მის წინააღმდეგ; კონტრევოლუციასთან, თუ კონტრევოლუციის წინააღმდეგ. გერმანიის კომ. პარტიის ცეკა მიემხრო სტალინს რევოლუციის წინააღმდეგ. მაგრამ აპარატი და ცეკა—ეს არის არა პოლიტიკური, არამედ ფინანსური მოვლენა. მაიონ სიცოცხლე თუ სიკვდილი დამოკიდებულია მოსკოვის მილიონებზე. გერმანიის კომუნისტური პარტიის და მისი განყოფილებების ათასზე მეტი მოხელეები დარჩებიან ულუკმაპუროთ. თუ სტალინმა ფული არ მისცა. ესენი მუშაობენ იმისთვის, ვინც მათ ფულს აძლევს—მათთვის სულ ერთია ვინ იქნება ეს—ტროცკი, ზინოვიევი თუ სტალინი. რწმენა მათ თითქმის არავითარი არ აქვთ, ან, უფრო სწორად რომ ვთქვათ—აქვთ მხოლოდ ერთი: 700-1000 მარკა თვეში უმჯობესია, ვინემ 50 მარკა, უმუშევარის დახმარების თვიური ნორმა. ვინა ვართ ჩვენ? გაუმარჯოს ბრანდლერს! ძირს ბრანდლერი! გაუმარჯოს რუთ ფიშერს! ძირს რუთ ფიშერი! გაუმარჯოს ტალმანს! ძირს ტალმანი! და ეხლა კი მოიტათ ფული»..

ტ რ ე დ უ ნ ი ო ნ ე ბ ი ს კ ო ნ ვ რ ე ბ ი ს ი.

(წერილი ლონდონიდან).

ნ სექტემბერს ქალაქ ბორნემუთში გაიხსნა ინგლისის ტრედუნიონთა კონგრესი. ამ კონგრესს ყველა დიდის ინტერესით მოელოდა. ხუთი უკანასკნელი თვის განმავლობაში ინგლისის მუშათა კლასი უდიდეს ბრძოლას ეწევა, ხოლო გასულ მაისის დღეებში განსაკვირებელი სოლიდარობით და დისციპლინით ჩაატარა საერთაშორისო მუშათა მოძრაობის ისტორიაში უდიდესი საყოველთაო გაფიცვა. ერთ მილიონამდე მალაროს მუშები დღესაც გაფიცულია და ბრძოლას განაგრძობენ. ამ ბრძოლამ დააცალიერა ტრედუნიონთა კასა, ამოსწურა მთელი ფონდი. მუშათა კლასის მტრების სიხარულს საზღვარი არ ქონდა: ფიქრობდნენ გაფიცვებს ტრედუნიონთა ორგანიზაციების დემორალიზაცია და დაქსასვა მოჰყვებოდა. იმედები გაუცრუვდათ. გადამეტებული იქნებოდა იმის თქმა, რომ ასეთ დიდ ბრძოლას არავითარი ზიანი არ მიეყენებოდა მოძრაობისათვის. ზოგ ორგანიზაციის წევრთა რიცხვმა იკლო; სამამართლო. სხვა ორგანიზაციებს მოემატა ახალი წევრები. მაგრამ ფაქტია, რომ საერთო ტრედუნიონთა ორგანიზაცია რჩება შეურყეველი და ამ ორგანიზაციის ძირითადი დებულებები უცვლელი და შეუღალავი. დიდ ინტერესს იწვევდა აგრეთვე ის, თუ რა სულისკვეთება იქნებოდა ბორნემუთში. შარშანდელი სკარბოროს კონგრესი ერთნაირათ ბოლშევიკოფილების (სვეილის, პერსელი, ბრომლეი, ტილეთი) გავლენას განიცდიდა. და ამ მოგონე-

საქართველოს
საგარეო ურთიერთობების
მინისტრის
სამსახურის
სამსახური

ბით ზოგიერთები ოცნებობდნენ, რომ ბორნემუთის კონგრესი ნამდვილ ბოლშევიკების ხელმძღვანელობით ჩატარდებოდა. ქვემოთ დაეინახავთ, რომ ეს ოცნება სავსებით გაცრუვდა.

ბორნემუთის კონგრესს სამი მთავარი და მეტად მნიშვნელოვანი საკითხი უნდა გადაეჭრა: 1) ერთი დიდი კავშირის შექმნა. 2) გენერალური საბჭოსათვის განსაკუთრებული უფლებების მინიჭება. 3) ტრედუნიონთა მოძრაობის გაერთიანება ერთ ინტერნაციონალურ ფედერაციაში.

ერთი დიდი კავშირის, ამ უდიდესი ცენტრალისტურ ორგანიზაციის მომხრეთა აზრით არსებულ კავშირთა რიცხვი მინიმუმამდე უნდა იქმნას დაყვანილი. კონგრესი არ უნდა მოუწოდებდეს ახალი კავშირების დასაარსებლათ და გენერალურ საბჭოს უნდა მიეტოს ინსტრუქცია არსებულ კავშირების ვასაერთიანებლათ ერთ დიდ კავშირში. ამ ცენტრალისტურ ორგანიზაციის მოწინააღმდეგეთ ის მოსაზრება მოყვანდა, რომ კავშირთა გარეთ ჯერ კიდევ მილიონობით იფლებიან მუშები და მათი დანტერესება და ორგანიზაციაში შემოყვანა ერთი დიდი კავშირის დაარსებით შეუძლებელი იქნებოდა. ამ გზით ჩვენ ხელს შეუწყობთ არსებულ კავშირების დარღვევას, ახალს კი ვერაფერს შევქმნიით. მათ შემოიტანეს წინადადება, რომ კავშირები არსდებოდეს და ერთიანდებოდეს ცალ-ცალკე ინდუსტრიის შტოთა მიხედვით. გავიდა ეს უქანასკნელი წინადადება.

გენერალურ საბჭოსათვის განსაკუთრებული უფლებების მინიჭების საკითხი შარშანაც იყო წამოყენებული სკარბოროში. მაშინაც და ეხლაც მან დიდი შეხლა-შემოხლა გამოიწვია. ბოლშევიზანების აზრით გენერალური საბჭო უნდა იყოს ალტურვილი განსაკუთრებული უფლებებით. შეეძლოს ადგილობრივი ორგანიზაციების დაუკითხავათ გააწესოს სპეციალური ვადასახადები ყველა კავშირებზე და მისცეს განკარგულება ამა თუ იმ კერძო კავშირს გამოაცხადოს გაფიცვა უკვე გაფიცულ კავშირისათვის მხარის დასაჭერათ, როცა ამას თვითონ საბჭო დაინახავს საჭიროთ. დიდა უმრავლესობით ეს წინადადება უარყოფილ იქნა კონგრესის მიერ.

ტრედუნიონთა მოძრაობის ერთ ინტერნაციონალურ ფედერაციაში გაერთიანების პრინციპალური მოწინააღმდეგე არეინ იყო კონგრესზე. მაგრამ როცა ერთმა დელეგატმა, ტანერმა, შემოიტანა წინადადება, რომ კონგრესს მიეცა ინსტრუქცია გენერალურ საბჭოსათვის მთავრად გაეღწია ამსტერდამის ინტერნაციონალზე საერთო კონფერენციის მოსაწვევით, რომელსაც უპირობოთ დაესწრებოდენ რუსეთის კავშირების წარმომადგენლებიც, ბრომლიმ გენერალურ საბჭოს სახელით სასტიკათ გაილაშქრა ამ წინადადების წინააღმდეგ. მე სხვებთან ერთათ ვიყავი მოსკოვში, ვსცადე რუსების შემოყვანა ერთ მთლიან ინტერნაციონალში, მაგრამ არაფერი გამოვიდა. რუსებს იმდენათ მთლიანობა კი არ აინტერესებს, რამდენათ ცდილობენ სხვებს უკარნახონ თავიანთი სურვილები და მათზე იბატონონთ. ეს ის ბრომლი გახლავთ, რომელიც 1924 წელს პერსების დელეგაციასთან ერთათ რუსეთში და საქართველოში იყო. უკან დაბრუნებისას ის ხოტბას ასხამდა ბოლშევიზმს. საჭიროა იყო ორი წელი, რომ ბოლშევიკების ვინაობა გაეგო. უკეთესია მოგვიანებით, ვიდრე არახადეს. კონგრესმა უარყო ტანერის წინადადება 2.959.000 ხმით 814.000 ხმის წინააღმდეგ.

სწორედ იმავე დროს, როცა ბორნემუთში ლაპარაკი იყო ამსტერდამის ინტერნაციონალის და რუსების მორიგების შესახებ, ლონდონში მალაროთა მუშების ინტერნაციონალურ ფედერაციის კომიტეტის სხდომაზე ირიგოდა რუს მალაროთა მუშების კავშირის თხოვნა—ინტერნაციონალურ ფედერაციაში მიღების შესახებ. კომიტეტმა დაადგინა, მოეთხოვოს რუსებს ჯერ აცნობონ კომიტეტს, აქვთ თუ არა მათ გადაწყვეტილი შესწყვიტონ ყოველგვარი ცილისწამების კამპანია სხვადასხვა ქვეყნების ტრედუნიონთა ორგანიზაციების წინააღმდეგ და არიან თუ არა მათ აგრეთვე გამოვიდნენ პროფინტერნიდან. მიღების საკითხი რუსების პასუხის მიხედვით გადაწყდება.

კომუნისტების მცირე ჯგუფი ბევრს ეცადა რომ კონგრესს დღის წესრიგში საყოველთაო გაფიცვის საკითხი წამოეყენებია. მაგრამ გენერალურ საბჭოსა და მალაროთა მუშების ფედერაციის შორის შეთანხმება იყო, რომ სანამ მალაროთა მუშების გაფიცვა არ გათავდება, მაისის საყოველთაო გაფიცვის შესახებ არც პრესაში და არც კონგრესზე კამათს და შეხლა-შემოხლას ადგილი არ უნდა ჰქონდეს, რადგანაც ასეთი უთანხმოება თვით გაფიცულებს მეტათ ავნებს. კომუნისტები ბევრს ჰყვირიან მუშების ინტერესების დაცვაზე, საქმით კი თევზის საჭერათ ყოველგან მღვრიე წყალს დაეძებენ. კონ-

გრესმაც, რასაკვირველია, დღევანდელ მიმე მდგომარეობაში ასეთი რთული და მწვავე საკითხის შესახებ კამათი არ ინება.

ბორნემუთის კონგრესის მეტათ სერიოზული და დაფიქრებული მუშაობა ვერ აცდა სენსაციასაც. ამ სენსაციის ავტორი რუსეთის პროფკავშირების თავმჯდომარე, ტომსკი, იყო. ბორნემუთის კონგრესზე დასასწრებლათ სხვა უცხო წარმომადგემლებთან ერთად, როგორც სტუმრები, რუსებიც იყო მოწვეული. აქაურმა მთავრობამ ტომსკი და მისი ამხანაგები ინგლისში არ შემოუშვა. ტომსკიმ რუსეთის პროფკავშირების სახელით მიმართა ბორნემუთის კონგრესს გრძელი წერილით, რომელიც ტელეგრაფით გადმოეცა კონგრესს. რუსები ქუჩური ლანძღვა-გინებით უმასპინძლებოდენ გენერალურ საბჭოს ხელმძღვანელებს, აბრალებდენ მათ მადაროთა მუშების დალატს, საყოველთაო გაფიცვის განზრახ ჩაშლას და სხვ. უდიერათ იხსენიებს რუსების დეპეშა აგრეთვე ამსტერდამის ინტერნაციონალს და ამერიკის პროფკავშირებს. ეს დოკუმენტი კონგრესის სხდომაზე არ წაიკითხეს, მხოლოდ გაიმრავლეს და დაურჩვეს გასაცნობათ დელეგატებს. მის ტექსტს გენერალურმა საბჭომ თან დაურთო განმარტებითი ბარათი, სადაც ის სასტიკ პროტესტს აცხადებდა რუსების ასეთ უდიერ ქცევის გამო. ჩვენ რუსები სხვებთან ერთად მოვიპატიყეთ აქ სტუმრებათ, ისინი კი მოსალმების მაგიერ როგორც ჩვენ, ისე ჩვენ სტუმრებს ლანძღვა-გინებით გვიმასპინძლებიანო. ჩვენ არ ვცნობთ საუბროთ უპასუხოთ რუსების ტუტუტუტურ და მეტათ სანევეო ხასიათის კრიტიკას და ვერც მათს ჩვენ საქმეებში ჩარევას მოვითმენთო. კონგრესმა უკანათოთ და ადასტურა გენერალური საბჭოს ახრი ტომსკის დეპეშის შესახებ. ტომსკის დეპეშის გამო დელეგატები ამბობდენ: «ეს ველურები ქუჩას ჩვენ გვასწავლიანო?»

ბოლშევიკების ქცევამ საერთო უკმაყოფილება გამოიწვია და მეტათ ცუდი შთაბეჭდილება დასტოვა დელეგატებზე. მათი ქცევა სასტიკი შეცდომა და მარცხი იყო. საქმე იმაშია, რომ მოსკოვს ინგლისიდან ეგზავნებოდა ილიუზიებით აღსავსე მოხსენებები; მისი ავენტები სწერდენ, თითქოს ინგლისის მუშათა კლასი ბოლშევიკებოდეს, ძველ ლიდერებს უჯერ დავარგოთ ყოველივე ვავენა. გენერალური საბჭოც პაერში იყოს გამოკიდული და მას ზურგს არავინ უმაგრებდეს; ერთი მაგარი მიწოლა და ყველაფერს ჩვენ ჩავიგდებთ ხელშიო. გამოგზავნეთ რაც შეიძლება მეტი თანხები და ამათ სეირს გაყურებიებთო. პოლიტიურმაც გადასწყვიტა ამ «მაგარი მიწოლის» მოწყობა. შეადგინა «მაგარი» დეპეშა, მოაწერინა ხელი ტომსკის და გადმოუგზავნა კონგრესს ბორნემუთში. ბოლშევიკები ფიქრობდენ ბორნემუთში აყალ-მყალის ატეხას, ძველი გენერალური საბჭოს გადადგება და ტრედუნიონთა მოძრაობის სათავეში თავის ავენტების ჩაყენებას. მაგრამ, ბოლშევიკების სავალალოთ, ბორნემუთის კონგრესმა დიდის უმრავლესობით ძველი შემადგენლობის გენერალური საბჭო აირჩია.

შარშანდელ სკარბოროს და დღევანდელ ბორნემუთის კონგრესთა მუშაობაში უთუოდ არის განსხვავება. სკარბოროს კონგრესის მუშაობა ჩატარდა ბოლშევიკოფილების ხელმძღვანელობით და კონგრესის სხდომებზე და რეზოლიუციებში ფრაზეოლოგია სკარბობდა; ბორნემუთის კონგრესის მუშაობას კი ხელმძღვანელობდენ ტრედუნიონთა გამოჩენილი და პოპულიარული ლიდერები: პიუ. ბევინი, კლაინსი, სიტრინი და კონგრესის სხდომებს თუ რეზოლიუციებს ინგლისის მუშათა კლასის დღევანდელ მიმე და რთულ მდგომარეობის შეგნება ახასიათებს. დამახასიათებელია, რომ წინანდელი ბოლშევიკოფილები, სვეილსი, პერსელი, ჰიკსი ბორნემუთში გონიერულად სდუმდენ, ბრომლეი კი ბოლშევიკების სასტიკ მოწინააღმდეგეთ გამოდიოდა.

ამ უკანასკნელ წლების განმავლობაში ბოლშევიკებმა შესძლეს ტრედუნიონების ზოგი ხელმძღვანელების თვალების ახვევა, მათი მოჯადოება. მიიყვანდენ ამ ხელმძღვანელებს რუსეთში. საქართველოში, ანახებდენ მათ, რაც ბოლშევიკებისათვის სასარგებლო იყო, არწმუნებდენ, თითქოს ბოლშევიკებს გულწრფელათ სურდეთ ერთი «გაერთიანებული ფრონტის» შექმნა და აზრათაც არ ჰქონდეთ ევროპის მუშათა მოძრაობის დაბრუნება და სხ. ინგლისელ «მემარცხნეებმაც» ყველაფერი ეს დაიჯერეს და, ბოლშევიკების გავლენით, სკარბოროში მემარცხნე ფრაზეოლოგიის კორიანტელს აყენებდენ. საუბრო იყო დრო, რომ ეს «მემარცხნენი» დაწმუნებულებიყვნენ, თუ რამდენათ პატიოსანი და გულწრფელი მომხრე იყვნენ ბოლშევიკები «გაერთიანებულ ფრონტის», ამის საუკეთესო მაგალითი ბორნემუთში დანახეს. ტომსკის ესლა ეს «მემარცხ-

ენიცი» აღარ უჭერენ მხარს და ამნაირათ ინგლისის ტრედუნიონები მართლად იჭერნებიან ცრუ მემარცხენობისაგან. ასეთ პირობებში კი გაცილებით მეტი შესაძლებლობა იქნება ნამდვილი მემარცხენე პოლიტიკის საწარმოებლათ და მთელი მუშათა მოძრაობის კლასთა ბრძოლის და სოციალისტურ პრინციპების ნიადაგზე დასარაზმავათ. კან.

სექტემბერი 1926 წ. ლონდონი.

გ ვ რ ო პ ა შ ი.

სოც. მუშათა ინტერნაციონალის ეკზეკუტივის სხდომა ციურჩხში. სექტემბრის პირველ რიცხვებში, ციურჩხში შესდგა ს. მ. ინ-ის ეკზეკუტივის მორიგი სესია. მთავარი გასარკვევი საკითხი იყო—თუ რამდენათ დასაშვებია, რომ სოციალისტები მონაწილეობდნენ ერთა ლიგაში ბურჟუაზიულ მთავრობების მიერ წარგზავნილ დელეგაციებში. საკითხის ისტორია მოკლეთ შემდეგშია: გახაფხულზე ინტ-ის ბიუროში ოტო ბაუერმა აღნიშნა, რომ ცნობილი ფრანგი სოციალისტი პოლ-ბონკური ერთა ლიგაში გამოდის როგორც საფრანგეთის ბურჟუაზიულ მთავრობის მიერ დანიშნული წარმომადგენელი, რაიცა, მისი აზრით, უხერხულ მდგომარეობას ქმნის სოციალისტურ ინტერნაციონალისთვის. ეს განცხადება ეცნობა საფრანგეთის პარტიას, საცა კითხვამ ცხარე უთანხმოება გამოიწვია. უმრავლესობა (ბრაკი, ზირომსკი, ლონგე და სხვ.) ხაზს უსვამდა, რომ პოლ-ბონკური, რომელმაც ერთა ლიგაში წარმომადგენლობის მანდატი პენლევეს დემოკრატიულ მთავრობიდან მიიღო, (პარტიის თანხმობით) ესლა პუნაქარეს მთავრობას წარმოადგენს, რომელმაც შესაძლებელია მისთვის მას ისეთი დირექტივები, რომელიც ეწინააღმდეგება სოც. ინტ-ის პრინციპებს. უმცირესობა კი (რენდელი, გრუმბახი და სხ.) აღნიშნავდა, რომ პოლ-ბონკური, ერთა ლიგაში მომუშავე სხვა სოციალისტებთან ერთად (ბელგიელი დებრუკერი, შვეიცელი უნდენი) დაუფასებელ სამსახურს უწევს ზავის საქმეს, სწევს ლიგის და სოციალიზმის პრესტიჟს. პრაქტიკულათ პარტიის ცეკამ დაადგინა საკითხი გადაეცეს ვადასაწყვეტათ ინტერნ-ის ეკზეკუტივის მომავალ სხდომას, ხოლო ამ სხდომისათვის საფრანგეთის პარტიის დელეგაციას მიეცეს მანდატი, რომ სოციალისტებმა არ უნდა იკარონ ბურჟუაზიულ მთავრობის წარმომადგენლობა ერთა ლიგაში.

ეკზეკუტივის სხდომამზე აღმოჩნდა, რომ აზრთა განსხვავება არც ისე დიდია. გამოირკვა აგრეთვე, რომ ლიგაში ახლად შემაველ გერმანიის ბურჟუაზიულ მთავრობის მიერ დანიშნულ დელეგაციაში ერთა ლიგის წინაშე შედის ცნობილი სოციალისტი ბრაიტშაიდი. კამათის შემდეგ, ორი მიმდინარეობის წარმომადგენელთ—ბელგიელ დებრიუკერს და ავსტრიელ ოტო ბაუერს—მიენდო შემათანხმებელ რეზოლიუციის შემუშავება. ამათაც წარმოადგინეს რეზოლიუცია, რომელიც ეკზეკუტივის მიერ ერთხმათ იქნა მიღებული. რეზოლიუცია აღნიშნავს იმ სამსახურს, რომლის გაწევა შეუძლიათ ლიგაში მომუშავე სოციალისტებს ზავის განმტკიცების საქმეში. რომ მათი მოღვაწეობა რაც შეიძლება უფრო ნაყოფიერი იქნეს, ეკზეკუტივს საჭიროთ მიაჩნია: 1. რომ თვითელმა პარტიამ თვით გადასწყვიტოს თუ რა პირობებში რთავს ის ნებას თავის წევრებს მიიღონ მანდატი ერთა ლიგაში წარმომადგენლობისა და განუწყვეტლივ ადვენოს თვალყურით, რომ მთავრობის მიერ სოციალისტ-დელეგატებისათვის მიცემულმა ინსტრუქციებმა ხელი არ შეუშალოს მათ სოციალისტურ მოვალეობის ასრულებლაში. 2. რომ დელეგატებსა და სათანადო პარტიის შორის მუდმივი კანტაქტი იყოს; 3. რომ ს. მ. ინტ—ი პერიოდულათ განიხილავს ერთა ლიგაში წამოჭრილ საკითხებს და სათანადო სახელმძღვანელო ინსტრუქციებს მიაწოდებს ხოლმე ეროვნულ პარტიებს.

700-ს ჯანყი გერმანიის კომპარტიაში.

«ბრძოლის» უკანასკნელ ნომერში ჩვენ გავაცანით მეითხველს მორიგი «განწყენდა» გერმანიის კომპარტიისა მოსკოველების მიერ: რუთ ფიშერის და მასლოვის გაძევება პარტიიდან და სხვა. მაგრამ საქმე ამით არ გათავდა. როგორც ჩვენ ვიუწყებოდით, გაძევებულთ მრავალი მიმდევრები აღმოაჩნდა პარტიაში. სტალინის ერთგული ცეკა გერმანიის კომპარტიისა ყოველნაირათ შეეცადა ზინოვიევის გერმანულ მრველის ხმა და აზრი დაეხშო, მაგრამ რაც რუსეთის პოლიტიურს ძალუმს სახელმწიფო

ძალდატანების აპარატის წყალობით. ჩეკით და სხვა ამგვარ საშუალებებით, ისწავლებულია მის გერმანულ შინაყმებისათვის. და აი, ზინოვიევის გერმანელმა მოკავშირეებმა საჯაროთ და აღიმადლეს, სტალინის და მის აგენტების წინააღმდეგ აღსდგენ შეთანხმებულნი და შეკავშირებულნი. მათ გერმანელ ცეკისათვის წარუდგინათ ამა წლის 6 აგვისტოს რეზოლიუცია რუსეთის საკითხზე, რომელშიაც თავის პოლიტიკურ მრწამსს აცხადებენ. ამ რეზოლიუციის მთავარი აზრი გამოითქმის ორი სიტყვით: უკან და უკან! ეს გულუბრყვილო უტოლისტები აღმფეთხებული არიან რუსეთის კაპიტალისტური სინამდვილით და მოითხოვენ დაბრუნებას ლენინის პირვანდელ თეორეტიულ პროგრამისაკენ და აღამობენ რუსეთის სინამდვილის გარდაქმნას ამ უტოლისტური იდეოლოგიის მიხედვით. მათი დაფასება სტალინის პოლიტიკისა სიტყვა-სიტყვით იმეორებს ზინოვიევი-კამენევის კრიტიკას. რუსეთში გაბატონებულ ჯგუფის პოლიტიკაში ხედავენ ისინი ლენინიზმის ლიკვიდაციას, რომელიც გადაშენებას უქადის არა მარტო რუსეთის პარტიას, არამედ ყველა უცხოელ კომპარტიებს და მათ საერთო ხელმძღვანელს—კომინტერნს. «კამპანია, რომელიც სწარმოებს ესლა ზინოვიევის და სხვათა წინააღმდეგ, თვითეულ პოლიტიკურად მოაზროვნე მუშისათვის ისახება როგორც ცდა კომინტერნის—როგორც მსოფლიო პროლეტარიატის ორგანიზაციის—ლიკვიდაციისა». განასკურთხებულ საფრთხეს წარმოადგენენ სტალინის მეთოდები გერმანულ პარტიისათვის, რომელიც—700 გამოჩენილი კომუნისტის მოწმობით—ამ მეთოდებს უკანასკნელი წლის განმავლობაში «სრულ დეზორგანიზაციამდე და დაქუცმაცებამდე» («ატომიზაცია») მიუყვანია.

რეზოლიუცია სავეტით იცავს ზინოვიევის. გერმანელ მუშათა კლასისათვის ზინოვიევი პალეს.კაცია. მისი ვაზახება ჩვენ გავიგეთ, როგორც პალეს პრინციპების უკუგდებაა.

დასასრულ, გერმანიის პარტიის ოპოზიციაც მოითხოვს დისკუსიის თავისუფლებას და შინაპარტიულ დემოკრატიის შემოღებას.

ამ გამოსვლის მნიშვნელობა აღემატება ყველა წინანდელ შინაურ კატასტროფის მნიშვნელობას, რადგან მას საჯაროთ მხარი დაუჭირა არა ერთმა და ორმა პირმა, არა პატარა ჯგუფმა. არამედ 700 საუკეთესო პარტიულ მოღვაწემ, რომლებიც აღნიშნულ რეზოლიუციას ხელს აწერენ. ამით შორის არიან 15-მდე დემუტატები რეისიტაგის და აღმდგამების, 3 წევრი და 1 კანდიდატი პარტიის ცენტრალურ კომიტეტისა, ხოლო დანარჩენები ე. წ. პარტიული ფუნქციონერები, ე. ი. პარტიის პასუხისმგებელი მუშაკები; თვითმმართველობათა ხმოსნები, ბერლინის და პროვინციულ პარტიულ ორგანიზაციების ხელმძღვანელები, პროფ. კავშირების მოღვაწენი და სხვა. ეს არის პარტიის დიდი სტრავლესობის საზოგადოებრივი აზრის აშკარა გამოსვლა ზინოვიევის მხარეზე სტალინის წინააღმდეგ და გერმანულ პირობებში ამ საერთო აჯანყებას პარტიისას ცენტრალური კომიტეტი ადვილათ ვეღარ გაუსწორდება. მათი ერთიანად გატიცხვა იქნებოდა უმაგალითო სკანდალი და ნამდვილი გათიშვა, რომელიც ცეკას უჯარისკაცო გენერლათ გახდიდა. და ბერლინელი პოლიტიკუროც დაიბნა. «როტე ფანემ» ერთი-ორი მაგრათ შეუკურთხა «რენეგატებს». რეზოლიუციას «სამარცხენო დოკუმენტი» უწოდა, მისი შინაარსი «კაუციის (!) აზროვნებათ» მონათლა და სხ. მაგრამ ამ მაგარ სიტყვებიდან მაგარ ზომებზე გადასვლას ჯერ-ჯერობით ვერ ბედავენ. შეეცადენ ისევ შიგნიდან გაეტყუათ ოპოზიციის სიმარტე; გამართეს მოლაპარაკება მის ცალკე წევრებთან, ორი სამი მიიმხრეს კიდევ და კონტრგანაცხადება დააწერინეს. მაგრამ ერთი ამთავანი ხელიდან დაუსხლტათ და ისევ ცეკას «მანიფრეი» ამხილა. ისევ სტალინი თუ გამოუგონებს გამოსავალს ამ საარაკო მარცხიდან...

ასეთი კატასტროფიული შედეგები მოაქვს უდიდეს ევროპიულ კომპარტიისთვის რუსეთის კომუნისმის შინაურ ნგრევას და რღვევას. ეს მაგალითი კიდევ ერთხელ მოწმობს, რომ მძღვ, როცა რუსული კომპარტია, როგორც სახელმწიფოებრივი ძალა, ისტორიას ჩაბრადება, ევროპის პროლეტარიატი საბოლოოთ განთავისუფლდეს.

*) ქალაქ პალეში 1920 წელს მოხდა გერმანიის დამოუკიდებელ ს.-დემ. პარტიის ყრილობა, რომელზედაც კომუნისტები გამოეთიშენ «დამოუკიდებლებს». ამ პარტიეტაგს დაესწრო ზინოვიევი, წარმოსთქვა ვებებრთელა სიტყვა და საზოგადოთ პირადათ ხელმძღვანელობდა კომუნისტებს.

შენიშვნა მთარგმნელის.

საქართველოს
საბჭოთაო
საზღვრო
სამართლებრივი
სამსახური

ბა მის უდიდეს შინაგან მტრისაგან და მხოლოდ იმ დღეს კვლავ გამართლებდა და გაერთიანდებდა მსოფლიო მუშათა მოძრაობა.

«დ ე ლ ე გ ა ც ი ა დ ა». ტყუილს მოკლე ფეხები ახსიაო, ნათქვამია და ეს თქმულება იმ ვეებერთელა ტყუილის კამპანიანაც გამართლდა. რომელსაც ევროპის «მუშათა დელეგაციები» უწოდებენ ბოლშევიკები. თუ ამ ერთი წლის წინ დელეგაციების მიერ საბჭოთა ქვეყნებიდან ჩამოტანილ ოფიციალურ ტყუილებს გასავალი ჰქონდა ზოგიერთ წრეებში მაინც, დღეს—სხვა კომუნისტურ მახინციებთან ერთად—დელეგაციადამაც მოსჯამა დრო და უამრავ «დელეგაციებზე» დახარჯული რუსის ხალხის ფული წყალში გადაყრითა უნდა ჩაითვალეს. უდიდესი დამსახურება დელეგაციების მასკარადის მხილვებაში, რა თქმა უნდა, თვით კომუნისტებს და საბჭოთა მთავრობას მიუძღვის. ევროპიელ კომუნისტ მუშამ, რომელიც გასულ წელს კიდევ ნდობით ხვდებოდა რუსეთიდან დაბრუნებულ «მუშათა დელეგაციის» ნაამბობს საბჭოთა «მიღწევებზე» და «სოციალისტურ აღმშენებლობაზე», დღეს თვით ზინოვიევი-კამენევის და მათ მრავალრიცხოვან ევროპიელ მომხრეების მოწმობიდან დაინახა ნამდვილი სურათი ხელოვანიტალისტურ რუსეთისა, რუს მუშის უსაზღვრო ექსპლოატაციისა ახლად წარმოშობილ ნეპმან-კულაკის და სტალინის «ინდუსტრიალიზაციის» სასახელოთ. ამის საილუსტრაციო მასალას მკითხველი ჩვენი ჟურნალის ამავე ნომერში იპოვის. უნდა ითქვას, რომ ევროპის სოციალისტური პარტიებიც, რომლებიც თავში სათანადო ყურადღებით არ ეკიდებოდენ «დელეგაციადას», ამ ბოლო თვეებში ენერგიულ და შინაარსიან კამპანიას ეწევიან თავიანთ მუშათა წრეებში. ისინი, განსაკუთრებით გერმანიის პარტია, თვით საბჭოთა ოფიციალურ პრესაში ამოკრებილ ცნობებით აბათილებენ «დელეგაციების» მიერ მოთხრობილ ჭორებს და, მაგალითად, «ფორვერტსის» ენერგიული კამპანიის წყალობით რუსეთიდან ახლად დაბრუნებული «გერმანელ მუშათა მგორე დელეგაციის» მოხსენებები წინასწარ საეცებით გაბათილებულია გერმანიის პროლეტარიატის თვალში. აღვიწინოთ აქვე, რომ გერმანიის სოც.-დემ. პარტიის მრავალ პროვინციულ ორგანიზაციებმა მიიღეს გადაჭრილი რეზოლიუციები, რომელთა ძალითაც «არც ერთ პარტიის წევრს არ აქვს უფლება მიიღოს მონაწილეობა რუსეთში მოგზაურობაში, რომელიც ბოლშევიკური მთავრობის ხარჯზე ხდება». პარტიის ცენტრალურმა კომიტეტმა, თავის მხრით, დაადასტურა, რომ «რუსეთში მომავალ დელეგაციებში მონაწილეობა... შეადგენს საბჭოთა პარტიიდან განდევნისას სწრაფლურ პარტიულ სამედიატორო სასამართლოს გზით, რომლის საფუძველი იქნება საქმის ფაქტიური მხარის შემოწმება», ე. ი. დელეგაციაში მონაწილეობის ფაქტის აღიარება მექანიკურად იწვევს პარტიიდან გარიცხვას.

დამახასიათებელია, რომ თუ საბჭოთა მთავრობა ეძებს ევროპაში სოციალდემოკრატებს, რომლებიც მის ხარჯზე და მისი კანტროლით რუსეთში წასვლაზე დათანხმდებიან, ის ლაჩრულად და სამარცხვინოთ უხმობს საბჭოთა ქვეყნების კარებს ყოველივე ევროპიელ სოციალისტს, რომელიც დამოუკიდებლათ განიზრახავს რუსეთში გამგზავრებას იქაურ პირობების მიუდგომლათ შესწავლის მიზნით. მკითხველს ახსოვს, რომ ამ რამდენიმე თვის წინ მოსკოვმა უარი უთხრა ვიზაზე ცნობილ ბელგიელ სოციალისტს, პიერარს. გასულ ზაფხულის მიწურულში გერმანიის პრესაში დიდი გამოხმაურება ჰპოვა იმ მარცხმა, რომელიც რუსეთის ბერლინელ საელჩოს მოუვიდა ს.-დემ. ჟურნალისტის, კურტ ჰაინიგის, ინციდენტში. ივლისში, «ფორვერტსის» თანამშრომელმა, ჰაინიგმა, საელჩოს სთხოვა ნებართვა საბჭოთა ქვეყნებში გამგზავრებისა იქაურ პირობების გასაცნობათ გერმანიის მუშურ პრესისათვის. საელჩო მოსკოვის დაუკითხავად სიტყვიერად დაჰპირდა ვიზა და პასპორტიც ჩაიბარა. მაგრამ მალე იძულებული გახდა ეცნობებია ჰაინიგისათვის, რომ რუსეთის საგარეო სამინისტრომ სხვანაირად გასაჯა და რომ ს.-დ. ჟურნალისტი რუსეთში ფეხს ვერ შედგამს. ამ საოცარ ფაქტს გამოეხმაურა მთელი გერმანიის პრესა. მოსკოვის ბერლინელ ოფიციალმა, რომ საელჩოს სირცხვილიდან გამოეყვანა, მრავალი ჟორი და შაირი მოსდო ჰაინიგს: წინასწარი «შეთქმულება» ჰქონდა «ფორვერტსის» რედაქციასთან საბჭოებისთვის სახელი გაეტეხა, თავიდანვე არ გაამხილა რუსეთში წასვლის ნამდვილი მიზანი, საბჭოების მტერიაო და სხვ. ჰაინიგმა გააბათილა ეს ჭორები: არასოდეს საბჭოთა რუსეთის წინააღმდეგ ერთი სპეკულირაც არ დამიწერია, პირიქით თავიდანვე «ახალ რუსეთის მეგობართა» საზოგადოების წევრი ვარ, რედაქციასთან «შეთქმულება» იმაში გამოიხატება, რომ აღვე-

თქვი სწორი და ობიექტიური ცნობები მიმეწოდებიაო. გერმანიის ნაციონალისტური პრესა, როგორც ეს ხშირად ხდება სხვა კითხვებშიაც, სოვეტების მხარეზე დადგა. სიხარულით ცას ეწევა—ასე მართებს «ფორვერტს», სტალინი «სახელმწიფოებრივი» კაცია და «ნაციონალურ ინტერესების» დაცვა იცისო. სამაგიეროთ მთელი შემარცხენე პრესა ამ აკრძალვას უპირდაპირებს კომუნისტების მიერ გულუბრყვილო სოციალ-დემოკრატების ქერას «დელეგაციებისათვის». თითქოს განგებ, სწორედ ამავე ხანებში მოსკოვმა ნება დართო რუსეთში მოგზაურობისათვის ყვეთელ მუშათა ორგანიზაციების ხელმძღვანელს, მემარჯვენე გესლერს, ხოლო ორი მამალი იუნკერი, ორი «კეთილშობილი» უკიდურესი ნაციონალისტი, ფან რაზ-პაუს დემინი და ფან ბრაჰკაუზენ მიტანდნენ, უკვე დაბრუნდნენ საბჭოთა სამეფოდან. საცა მოსკოვის ნებართვით და კურთხევით მგზავრბდნენ. აი ამ «ფონ-ების თავზიანათ რუსეთში დაშვებას და სოციალდემოკრატ უჩრნალისტის წინაშე საბჭოთა კარების დახშობას უპირდაპირებს ერთმანეთს გერმანელი მუშა და სათანადო დასკვნები გამოჰყავს. იუნკერებისადმი განსაკუთრებულ სიმპატიას აუშფოთებია აგრეთვე მემარცხენე გერმანელ კომუნისტების ორგანო, «კომუნისტური მუშათა გაზეთი», რომელიც ისევე მტრულათაა განწყობილი სოც-დემოკრატებისადმი, როგორც მოსკოველები. სამაგიეროთ ის თავისუფალი ილიუზიებისაგან სტალინის «სამოთხის» შესახებ და სწორად აფასებს «დელეგაციების» მნიშვნელობას:

«დღეს ერთი კაციც კი აღარ მოიპოვება, რომ პირველ გერმანელ მუშათა დელეგაციის მოხსენებას რამედ აკდებდეს! ის იყო რუსეთში ბოლშევიკების მე-14 ყრილობის წინ და სრულიად ვერ შეამჩნია ის პრობლემები, რომლებსაც გადაწყვეტი მნიშვნელობა აქვთ რუსულ აღმშენებლობისათვის და რომლებმაც მთელ ბოლშევიკურ პარტიაში ღრმა კრიზისი გამოიწვია; ამით მან დაამტკიცა, რომ ბრმა იყო იმ მოვლენების მიმართ, რომლებსაც უდიდესი მნიშვნელობა აქვს პროლეტარიატისათვის.» ჩვენ ნებას ვაძლევთ ჩვენს თავს დავსვათ კითხვა: «განაგრძობს კომუნისტური გაზეთი: «როგორ მოხდა, რომ გესლერი, ეს ყვეთლების მეთაური და ბატონი «ფონ-ები რუსეთში მოგზაურობენ? როცა რევოლიუციური სახელმწიფო არ იკარებს პროლეტარულ რევოლიუციის შეურთგებელ მტრებსო და ამით რიცხვს ეკუთვნიან უპირველესათ სოციალდემოკრატები—, ეს, ვთქვათ, მისი კეთილი უფლებაა, მაგრამ სოციალდემოკრატების არ გაკარება იმ საბუთით, რომ ისინი კონტრ-რევოლიუციონერები არიან და რევოლიუციის სახელს უტეხენ, ხოლო ამავე დროს სხვა ყვეთლების და მონარქისტულ ამაღლის წინაშე ფართოთ კარების გაღება—ჩვენ ცოტა არ იყოს გვეუცხოება.» და გაზეთი მეღანქოლიურათ დასძენს: განა რა ვასაკვირია, თავის დროზე, როცა პირველ მუშათა დელეგაციას აწყობდნენ, ჩვენ, მემარცხენე კომუნისტებმა («კომ. მუშათა გაზეთი» არის ორგანო ე. წოდ. «გერმანიის კომ. პარტიის»), ჩვენის ინიციატივით ვითხოვეთ დელეგაციაში მონაწილეობა, მაგრამ არ გავეციკარესო. გაზეთი დასკვნის:

საბჭოების მიერ ყვეთლების და იუნკერებისადმი თავზიანობა და სტუმართმოყვარეობა იმას მოასწავებს, რომ რუსეთის მესვეურებს «სახეში აქვთ კაპიტალისტების, იუნკერების, ყვეთლების და სხვათა დელეგაციებს დაუმტკიცონ, რომ რუსეთი საუცხოვო წესრიგის ქვეყანაა, საცა რევოლიუციურ საშიშროების მხრით არავითარი საფრთხე აღარ არსებობსო».

ამგვართ, რუსეთის კარები დახშულია როგორც სოციალდემოკრატებისათვის, ისე განდგომილ კომუნისტებისათვის.

სამაგიეროთ ფართონ გაღებულია კაპიტალისტთა და მონარქისტებისათვის. მაგრამ სტალინის სავალალოთ, ეს ხალხი უბედური აღმოჩნდა. რუსეთიდან დაბრუნებისას ბ-მა «ფონ-ებმა იუნკერული მედიდურობით გაამახარავეს ე. წ. მუშათა დელეგაციები და მკურთხებლათ ამხილეს «დელეგაციადს» მასკარადი. უკვე მოხსენებული ფონ-როსი, რუსეთიდან დაბრუნებისას, აღწერს გერმანიის ურეაქციონერებს გაზეთში—«პომერზე ტავეს პოსტ-ში—თუ როგორ აბრიყვებენ რუსეთში დელეგაციებს. რაც წარჩინებულ მოგზაურს საკუთარის თვლით უნახავს: «გერმანიის მუშათა მეორე დელეგაციას ჩვენ მოსკოვში შევხვდით. როცა მას ტაშით ესალმებოდნენ და გერმანულ სამხედრო მარშით შეჰყავდათ მუშათა კლუბშიო». ტრიბუნის პირდაპირ გაკრული ყოფილა ვეებერთელა პლაკატი შემდეგი წარწერით გერმანულ ენაზე: «გერმანელებო, არ გააბრიყვებოთ თავი «ფორვერტს»-ს კოტიომპინის სოფლების აღწერით!» ფონ-როსი განმარტავს: «საბჭოთა მთავრობა კისრულობს ასეთი ვიზიტის ხარაჯებს და ვე-

რავინ გაუმტყუნებს, რომ სამაგიეროთ პოლიტიკურ სარგებელს ეძებს». იუნკერს მოჰყავს რამდენიმე მაგალითი იმისი, თუ რა საშუალებით სცდილობს მოსკოვი დელეგაციებზე გაღებულ ხარჯების განაღდებას. აი ერთი ამ მაგალითთაგანი: გერმანელ მუშათა პირველი დელეგაცია «ათვალისწინებს ერთ-ერთ ფაბრიკას. სამწუხაროთ ფაბრიკას ვერ დავასახელებ მოსალოდნელ რეპრესიების გამო. ერთი დირექტორთაგანი გერმანელია, მგვრამ მას ნაბრძანები აქვს დაივიწყოს ამ დღისათვის გერმანული ენა და თარჯიმანს მიანდოს გერმანულენოვანებისათვის ახსნა-განმარტების მიცემა. ერთ დელეგატთაგანს თვალში ეცემა მუშების გაცვეთილი ტანთსაცმელი. ის კითხულობს თუ რამდენი ხელფასი ეძლევა მუშას. თარჯიმანი საუცხოვოთ თარგმნის რუსულათ კითხვას. დირექტორიც სწორად უპასუხებს: «შავი მუშა იღებს 50 მანეთს თვიურად». ხოლო თარჯიმანი დელეგატებს «50» მანეთის მაგიერათ «150 მანეთს» ეუბნება»...

არა გვგონია, რომ «ფორვერტს»-ის თანამშრომელს შესძლებოდაც მეტის დანახვა და მხილება. ყოველ შემთხვევაში აშკარაა, რომ გერმანიაში აღარ დარჩა არც ერთი წრე—მემარცხენე კომუნისტებიდან დაწყებული უკიდურეს მონარქისტებამდე—რომლის გაბრიყვება შეიძლებოდაც «დელეგაციების» საშუალებით. ამიერიდან მოსკოვი გაწეულ ხარჯებს ოდნავადაც ვერ აინახლაურებს, ეს მანაც კარგად იცის და უნდა ვიფიქროთ, რომ «დელეგაციადას» მალე მოეღება ბოლო.

აჯანყების წლიხათვი უცხოეთში.

პარიზში. 29 აგვისტოს პარიზის ქართველობამ თავი მოიყარა «სოსიეტე სავან»-ის დარბაზში აგვისტოს აჯანყების მეორე წლისთავის აღსანიშნავათ. ჩვეულებრივ სიტყვების მაგიერათ, პოლიტიკურ პარტიების წინასწარი შეთანხმებით, წაკითხულ იქნა მთავარი სიტყვები, წარმოთქმული აჯანყების ხელმძღვანელების მიერ დამკომის პროცესზე გასული წლის ივლისში.

ოდენკურში. ქართულ სამკითხველოს დარბაზში 29 აგვისტოს გაიმართა ოდენკურის ქართულ კოლონიის კრება. სიტყვების შემდეგ მრავალრიცხოვანმა კრებამ ერთხმით მიიღო რეზოლიუცია, რომლითაც ესაღმება ეროვნულ ბრძოლის გმირების ხსოვნას, უღრმეს პროტესტს გამოსთქვამს ქართველი ხალხის მჩაგვრელთა წინააღმდეგ და სამარცხვინო ბოძზე აკრავს ეროვნული ბრძოლის რენეგატებს.

პრალა. შესდგა მრავალრიცხოვანი კრება პრალის ქართველების, სიტყვების და ეროვნულ ბრძოლაში დაღუპულ გმირთა ხსოვნის პატივისცემის შემდეგ ერთხმით იქნა მიღებული ოკუპაციის რეჟიმის საწინააღმდეგო რეზოლიუცია.

შ ე მ ე ლ ი თ უ ლ ე ბ ა .

ამხანაგმა გიორგი ქლენტმა, მისი ახლად გარდაცვალებულ მამის აღმასხან ქლენტის ხსოვნის აღსანიშნავათ, შემოსწირა პარტიულ ლიტერატურის სავაგომცემლო ფონდს ასი ფრანკი.

ბ რ ძ ე ლ ა - ს ე ს ე ლ ი ს მ ე ლ ე რ ა

მიიღება შემდეგი მისამართით: M-r Kokaia, 13 Rue Médéah. Paris, 14-e.

ქურნალი ღირს ვაგზავნით:

საფრანგეთში: 3 თვით—9 ფრანკი, 6 თვით—18 ფრ., წლით—36 ფრ.

დანარჩენ ქვეყნებში: 3 თვით—10 ფრანგ. ფრ., 6 თვით—20 ფრ., ერთი წლით—40 ფრ.

Rédaction et Administration:

M-r. D. Charachidsé.

Le Gérant: G.-A. Bernard.

8, Cité Rondelet, Montrouge (Seine)